

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Факультет психології та соціального захисту

Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА:
СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК**

Матеріали

II Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, курсантів та молодих вчених

15 листопада 2024 року

Львів – 2024

УДК 316.4.05: 009. 37.032

Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, курсантів та молодих вчених, 15 листопада 2024 р.; [за ред.: Нагірняк М.Я.]. Львів : ЛДУ БЖД, 2024. 118 с.

У матеріалах II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, курсантів та молодих вчених «Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток» (15 листопада 2024 р.) висвітлюються питання, що стосуються актуальних проблем сьогодення та перспектив подальшої розбудови соціальної роботи на засадах розвивальної парадигми, пріоритетних напрямків застосування інноваційних технологій у практиці соціальної роботи та соціальної політики в Україні в умовах воєнного та післявоєнного періоду, особливостей соціального захисту в секторі безпеки, соціального супровіду, діяльності державних та громадських інституцій у сфері соціальної роботи, провадження соціальної роботи з різними категоріями населення та соціального менеджменту.

Матеріали, що пропонуються читачеві, сприятимуть створенню умов для формування складових професійної компетентності соціального працівника і дозволить формувати адекватну модель діяльності майбутнього фахівця соціальної сфери.

Видання рекомендоване усім, хто цікавиться теоретичними й практичними аспектами становлення та перспективами розвитку соціальної роботи в Україні та світі.

Головний редактор: НАГІРНЯК Михайло Ярославович
кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету психології та соціального захисту
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
(Протокол № 2, від 14 листопада 2024 р.)*

ПЕРЕДМОВА

В умовах військової агресії з боку росії на тлі загострення старих та актуалізації нових соціальних проблем, появою численних соціальних груп, які опинились у складній життєвій ситуації та потребують допомоги, надзвичайно актуальною в Україні стає соціальна робота як особливий напрям професійної діяльності. Очевидно, що здійснення соціальної роботи в Україні стикається з певними проблемами, вивчення та своєчасне вирішення яких є важливим науковопрактичним завданням, адже може вплинути на становище окремих індивідів, родин, соціальних груп та суспільства загалом.

Сьогодні, в умовах підвищення соціальних ризиків, все більшого значення набуває проблема надання якісних соціальних послуг різним групам клієнтів, модернізація соціальних інституцій, які надають ці послуги, вивчення інноваційних підходів у сфері соціальної роботи. Нові суспільні відносини значною мірою впливають на становлення соціальної роботи як професійної діяльності.

Сучасний етап становлення та розвитку системи соціальної роботи в Україні характеризується значними змінами як на рівні системи соціально-політичних відносин, так і на рівні окремих індивідів та груп, в першу чергу військовослужбовців та їх сімей, учасників бойових дій, внутрішньо переселених осіб, Це вимагає підвищеної уваги до соціальної проблематики, основних напрямків та змісту соціальної політики, соціальної роботи, форм соціальних впливів як на особистісному, так і на рівні суспільства в цілому, а також удосконалення системи підготовки фахівців соціальної сфери.

Саме тому метою II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, курсантів та молодих вчених «Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток» є залучення молодих науковців та практиків до обговорення

актуальних питань та вироблення практичних механізмів і рекомендацій у сфері становлення, розвитку та функціонування вітчизняної та міжнародної системи соціальної роботи, соціальної роботи у воєнний та післявоєнний періоди в Україні, соціального супроводу та соціального менеджменту, удосконалення процесу підготовки фахівців галузі.

Основними напрямками роботи конференції є: соціальна робота у воєнний та післявоєнний періоди: сучасні реалії, соціальний захист у секторі безпеки, соціальний супровід, діяльність державних та громадських інституцій у сфері соціальної роботи, соціальна педагогіка та професійна підготовка соціальних працівників, соціальний менеджмент, соціальна робота з різними групами клієнтів.

Запропонований збірник містить статті та тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, курсантів та молодих вчених «Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток» (15 листопада 2024 р.). Сподіваємося, що матеріали зацікавлять всіх тих, хто не байдужий до творення як вітчизняної, так і міжнародної сучасної інноваційної системи соціальної роботи, спрямованої на ефективне надання соціальних послуг та запобігання соціальним ризикам.

*Андрій ЦЮПРИК,
завідувачка кафедри соціальної роботи,
управління та суспільних наук
доктор педагогічних наук, доцент,
Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності*

УДК: 364.69:061.2

Остан БІЛЕЦЬКИЙ

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

ВОЛОНТЕРСТВО ТА СОЦІАЛЬНА РОБОТА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ: ПІДХОДИ ДО АДАПТАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

У сучасних умовах військового конфлікту в Україні важливість волонтерства та соціальної роботи зросла до небувалого рівня. Війна призвела до появи нових соціальних викликів, зокрема збільшення кількості вимушених переселенців, поранених, осіб з інвалідністю, а також тих, хто втратив свої домівки. Це створило потребу в адаптації соціальних програм та методів роботи соціальних працівників і волонтерів.

Волонтерські ініціативи стали невід'ємною частиною системи підтримки постраждалих під час війни. Вони заповнюють прогалини в роботі державних установ і забезпечують гуманітарну допомогу. Волонтерство допомагає організувати евакуацію населення, розподіл ресурсів та психологічну підтримку, що є важливими аспектами реабілітації та інтеграції постраждалих груп населення [6, с. 12].

Мета цих тез полягає у виявленні інноваційних підходів до соціальної роботи та волонтерської діяльності в умовах військового конфлікту, а також у визначенні шляхів інтеграції вразливих груп населення до суспільного життя.

Інноваційні підходи до соціальної роботи. Військовий конфлікт в Україні поставив перед соціальними працівниками нові виклики, які вимагають впровадження сучасних інноваційних рішень. Одним із ключових підходів є впровадження цифрових технологій у процес надання

соціальних послуг. Віддалені консультації, що проводяться через відеозв'язок або спеціалізовані онлайн-платформи, стали одним із головних інструментів підтримки постраждалих. Такі платформи, як «Турбота», дозволяють людям отримувати психологічну допомогу та соціальні послуги без необхідності фізично бути присутніми у соціальних установах [7, с. 28]. Ще одним інноваційним підходом є мобільні бригади соціальних працівників, які виїжджають у найнебезпечніші зони, де традиційна робота неможлива. Такі мобільні команди надають невідкладну допомогу, доставляють гуманітарні вантажі та надають первинну психологічну підтримку. Наприклад, у 2023 році за підтримки міжнародних організацій було створено кілька таких бригад, які працюють в регіонах, що постраждали від активних бойових дій [7, с. 36]. Ще однією важливою інновацією є розвиток платформ взаємодії соціальних працівників та волонтерів. Ці платформи дозволяють оперативно координувати дії в надзвичайних ситуаціях, забезпечуючи швидкий обмін інформацією та ресурсами. Наприклад, платформа "Спільнота" об'єднує соціальних працівників і волонтерів, дозволяючи швидко реагувати на потреби місцевих громад і координувати доставку допомоги [5, с. 45].

Роль волонтерів у соціальній інтеграції. Волонтери є одними з головних агентів змін у процесі соціальної інтеграції постраждалих груп населення, таких як переселенці та люди з інвалідністю. Вони виконують багато функцій, починаючи від гуманітарної допомоги і завершуючи психологічною підтримкою. Волонтерські організації, такі як «Восток-SOS» і «Добробат», активно допомагають вимушеним переселенцям адаптуватися до нових умов, надаючи житло, продукти харчування, одяг та інші необхідні ресурси [2; 3].

Крім матеріальної допомоги, волонтери також сприяють соціальній адаптації та інтеграції. Наприклад, вони

організують освітні та тренінгові програми, що допомагають людям розвивати нові професійні навички, необхідні для повернення на ринок праці. Однією з таких програм є проєкт «Професійне відновлення», що дає можливість переселенцям та людям з інвалідністю пройти курси перекваліфікації та знайти роботу навіть в умовах війни [5, с. 54].

Важливим елементом є психологічна підтримка, яку надають волонтери через групи самодопомоги та індивідуальні консультації. Волонтери працюють безпосередньо з людьми, які пережили стрес, втратили близьких або мають травми внаслідок війни. Наприклад, програма «Разом», що координується волонтерськими організаціями, спрямована на допомогу переселенцям у подоланні посттравматичного стресового розладу (ПТСР) [7, с. 41].

Також потрібно враховувати важливість вирішення етичних конфліктів між волонтерами та населенням в умовах військових дій. Такі складні обставини сприяють розколу населення тому цьому питанню науковці приділяють багато уваги [1]

Основними викликами залишаються недосконалість законодавства, обмеженість ресурсів та високий рівень емоційного вигорання серед соціальних працівників і волонтерів. Проте перспективи для розвитку цієї сфери є значними. Важливу роль у цьому процесі відіграють міжнародні організації, які допомагають впроваджувати найкращі практики соціальної роботи та інтеграції вразливих груп населення [4, с. 67].

Можемо зробити висновки, що волонтерство та соціальна робота в умовах військового конфлікту є важливими інструментами соціальної інтеграції та реабілітації постраждалих верств населення. Використання інноваційних підходів, зокрема цифрових технологій та дистанційної роботи, дозволяє ефективніше адаптувати

соціальні програми до сучасних реалій. Подальше вдосконалення законодавства та підвищення підтримки волонтерів і соціальних працівників допоможе зміцнити систему соціальної підтримки в Україні.

Список використаних джерел

1. Білецький О.П., Лаврецкий Р.В. Етичні конфлікти у діяльності волонтерів в умовах російсько-української війни. *Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток* [Текст]. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, курсантів та молодих вчених, 9 листопада 2022 р.; [за ред.: Нагірняка М.Я]. Львів: ЛДУ БЖД, 2022. С. 5–9.
2. Восток-SOS: Робота з переселенцями та постраждалими від бойових дій. Офіційний сайт організації. URL: <https://vostok-sos.org>.
3. Добробат: Волонтерська діяльність у зоні бойових дій. Офіційний сайт організації. URL: <https://dobrobat.org>.
4. Михайленко Ю. Роль міжнародних організацій у підтримці волонтерської діяльності в Україні. *Соціальний простір*, 2020. С. 67–69.
5. Олейник С. Інноваційні технології в соціальній роботі з постраждалими внаслідок війни. *Соціальна робота і суспільство*, 2022. С. 54–56.
6. Петрова М. Волонтерство під час війни: соціальний аспект. *Науковий вісник Київського національного університету*, 2023. С. 12–16.
7. Савчук О. Професійна реабілітація переселенців в умовах війни. *Вісник соціальних досліджень*, 2021. С. 41–45.

УДК 364-787.84**Юлія ШЕВЦІВ**Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності**ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОНОГО КЕЙС-
МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК СУЧАСНОГО ІНСТРУМЕНТУ
НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ**

У світі, де технології швидко розвиваються, цифровізація не лише спрощує процеси, але й відкриває нові можливості для інновацій та розвитку. У сфері соціальної сфери вона сприяє підвищенню ефективності, зменшенню витрат і покращенню якості послуг. Завдяки цифровим рішенням організації можуть швидше реагувати на зміни, адаптуватися до потреб клієнтів та забезпечувати доступ до інформації в режимі реального часу. У результаті, цифровізація сприяє покращенню життя громадян. Актуальність підвищується в умовах воєнного стану країн, де зростає кількість вразливих груп населення, осіб у складних життєвих обставинах, отримувачів соціальних послуг.

Кейс-менеджмент у соціальній роботі передбачає систематичний підхід до управління конкретними випадками. Головна мета кейс-менеджменту – це надання послуг, підтримки для задоволення індивідуальних потреб, визначенні проблеми особи, розробці плану дій для її вирішення, координації ресурсів і послуг для досягнення бажаних результатів, а також моніторингу та оцінці досягнень. Кейс-менеджер працює із запитом, надає рішення про надання, або відмову в наданні соціальних послуг, складає договір про надання соціальних послуг, розробляє план соціального супроводу, формує заяву про надання соціальних послуг, соціальну картку сім'ї/особи, акт оцінки потреб особи/сім'ї.

27 жовтня 2023 р. було прийнято Постанову КМУ «Про внесення змін до Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери». Постанова включає нову підсистему ЄІССС – електронний кейс-менеджмент, або ведення випадку, він передбачає системний підхід до надання особі соціальної допомоги та підтримки – від визначення потреб конкретної людини або сім'ї до розробки плану дій та координації всіх фахівців, які мають бути залучені до вирішення тієї чи іншої проблеми. «Постанова є одним із основоположних документів у цифровізації соціальної сфери, яка дозволяє автоматизувати та централізувати абсолютно всі ділові процеси в соціальній сфері» [4].

Проект «Електронний кейс-менеджмент» покликаний спростити доступ громадян до соціальних послуг та оптимізувати роботу соціальних працівників та кейс-менеджерів, аби ті надавали послуги комплексно і швидко. Серед його можливостей, насамперед, важливими є:

- громадяни можуть подавати онлайн-заяви на отримання соціальної послуги та відстежувати статус своїх звернень;

- команда фахівців – розподіляти та контролювати своє навантаження, а також витрачатиме менше часу на формування звітності;

- представники ОСЗН – швидше будуть опрацьовувати звернення та повідомлення, адже у системі вже будуть усі необхідні документи [3].

Спрощення допоможе кейс-менеджерам зосередити більшу увагу на потребах клієнтів, а не на паперовій роботі. Так, громадяни зможуть подати онлайн заяву про отримання соціальної послуги авторизувавши в особистому кабінеті на «Соціальному веб-порталі електронних послуг Мінсоцполітики».

Варто наголосити, що кейс-менеджмент застосовується з різними вразливими групами отримувачів соціальних

послуг. Тому, відповідно до їх стану та проблеми, обирається та чи інша модель кейс-менеджменту, як от :

- мультидисциплінарна – як менеджер ведення конкретного випадку, соціальний працівник координує роботу членів команди;

- трансдисциплінарна – лише один член команди фахівців підтримує прямий зв'язок з отримувачем послуги, враховуючи думку членів команди;

- міждисциплінарна – інтегрує зусилля фахівців команди у процесі вирішення ключових питань, також у отримувача послуги є можливість брати участь, як повноцінний партнер команди, у зустрічах фахівців [2].

Виділяємо декілька важливих переваг електронного кейс-менеджменту: *ефективність*: автоматизація процесів дозволяє зменшити час на обробку інформації та документообіг, що підвищує загальну продуктивність; *доступність*: інформація зберігається в електронному вигляді, що забезпечує легкий доступ до даних; *співпраця*: легке обмінювання даними між різними спеціалістами та організаціями покращує координацію дій і підвищує якість обслуговування; *безпека*: сучасні системи забезпечують високий рівень захисту даних, що важливо для конфіденційності інформації клієнтів; *моніторинг та звітність*: системи дозволяють легко відстежувати прогрес справ і генерувати звіти, що сприяє кращому управлінню ресурсами. Це дозволить бачити повну картину ситуації, в якій перебуває особа або сім'я, спираючись на відповідні дані.

Наразі статистика невтішна, в Україні фахівців соціальної служби сфери – понад 6,5 тисячі, отримувачів соціальних послуг – понад два мільйони. Також необхідно забезпечити технічні спроможності в громадах: безперешкодний доступ до мережі інтернет, технічні засоби, які відповідають вимогам впровадження цифрових рішень, та

підвищувати цифрову грамотність серед фахівців соціальної сфери [1].

Електронний кейс-менеджмент є ключовим компонентом сучасної системи соціальних послуг, що дозволяє не лише підвищити ефективність роботи організацій, а й вирішити нагальні проблеми клієнтів соціальної сфери. Його впровадження є важливим кроком у напрямку цифровізації та модернізації соціального захисту.

Список використаних джерел

1. Більше часу для людини, а не паперам: як працює електронний кейс-менеджмент. Голос України. URL : <http://www.golos.com.ua/article/380291> (дата звернення : 09.10.2024 р.).
2. Лях Т., Спіріна Т., Дуля А., Горчинський Р. Аналіз потреб соціальних працівників щодо використання ними ІКТ у системі надання соціальних послуг (м. Київ, Україна). *Міжнародний журнал досліджень електронного навчання*. 2022. Вип. 8.2. С. 1–21.
3. Цифровий проєкт Мінсоцполітики «Електронний кейс-менеджмент» – у короткому списку престижної премії European Social Service Awards. URL : <https://www.msp.gov.ua/news/24085.html> (дата звернення : 10.10.2024 р.).
4. Цифровий розвиток Єдиної інформаційної системи соціальної сфери: які зміни ухвалив Уряд. URL : https://www.msp.gov.ua/news/23150.html?fbclid=IwAR0wvNr-SLNZGm5n0LuxAvBiDCJr_O4lgiCeV96Y8QOLy7-9dghIUGJpZzA (дата звернення : 09.10.2024 р.)

УДК 364-786**Максим ШМЕГА**Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності**Науковий керівник:**к. філос. н., доцент **ЛОГВИНЕНКО В.М.****ІНСТРУМЕНТИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ДОСВІД,
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Для ветеранів війни реабілітація має колосальне значення, оскільки включає не лише відновлення фізичних функцій, а й роботу з психологічними наслідками війни такими як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Крім того, комплексна реабілітація орієнтована на забезпечення ветеранів роботою, житлом і юридичною підтримкою, що впливає на їхню інтеграцію в суспільство.

В дослідженні проведеному аналітичним центром Cedoss стосовно соціальних послуг для ветеранів та ветеранок констатується, що «частина представників та представниць установ-надавачів, з якими ми поспілкувалися, зазначали, що розглядають ветеранів та ветеранок як потенційних отримувачів соціальних послуг. Проте, на їхню думку, необхідно розробити для них нові послуги або адаптувати наявні, такі як: психологічна допомога, соціальна адаптація, соціальна інтеграція, догляд» [2, с. 78-79]. Аналізуючи можна сказати, що ветерани та ветеранки розглядаються як потенційні отримувачі соціальних послуг, але існує потреба у створенні нових послуг або адаптації вже наявних, зокрема психологічної допомоги, соціальної адаптації, інтеграції та догляду, щоб вони відповідали їхнім специфічним потребам.

Соціальна реабілітація спрямована на реінтеграцію ветеранів у суспільство через забезпечення доступу до освіти, роботи, юридичної підтримки. Важливу роль у цьому відіграє

держава, та програми спрямовані на підтримку підприємницької діяльності серед ветеранів, створення умов для їхньої адаптації в громадах, а також забезпечення їхнього залучення до соціальних ініціатив, через соціальні інструменти. Професійна підготовка та працевлаштування, певні програми спрямовані на перекваліфікацію ветеранів або на підтримку їхнього повернення до попередніх місць роботи, допомагають забезпечити стабільне життя після війни [5].

Такі ініціативи, як ветеранські хаби, що забезпечують допомогу з пошуку роботи, житла та юридичні консультації, є ключовими. Соціальна підтримка в громадах, тобто інтеграція ветеранів у життя місцевих громад через соціальні проекти та партнерства з неурядовими організаціями допомагає знизити ризик ізоляції та сприяє їхній адаптації.

Медична реабілітація не є менш важливою і включає фізичне відновлення після поранень, хірургічних втручань або інших фізичних ушкоджень, отриманих під час бойових дій. Це стосується роботи з фізіотерапевтами, лікарями-ортопедами, а також забезпечення протезування та подальшої реабілітації для ветеранів з ампутаціями. Одним із важливих елементів є відновлення моторики та нормалізація фізичних функцій. Вона використовує такі методи як фізіотерапія та протезування - це критично важливі елементи для ветеранів із серйозними пораненнями або ампутаціями. Відновлення після травм передбачає використання сучасних технологій і пристроїв, таких як протези з сенсорами та реабілітаційні вправи, що допомагають відновити фізичні можливості, медикаментозна терапія - лікування хронічного болю та підтримка психічного здоров'я за допомогою медикаментів також є важливим аспектом.

Психологічна реабілітація охоплює роботу з психологами, психіатрами та соціальними працівниками, які допомагають ветеранам подолати психологічні травми, зокрема ПТСР, депресію та тривожні стани. Основні методи включають когнітивно-поведінкову терапію, арт-терапію та

групові сеанси підтримки. Особлива увага приділяється інтеграції ветеранів у суспільне життя через вище зазначену соціальну підтримку та програми саморозвитку. Інструменти психотерапії, когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) допомагає ветеранам усвідомити свої психологічні травми і виробити нові способи реагування на стресові ситуації. Групові терапевтичні сеанси є важливим інструментом для підтримки психологічного здоров'я, оскільки ветерани можуть спілкуватися з іншими, хто пережив подібний досвід. Арт-терапія, використання творчих практик, таких як малювання або музика, сприяє вираженню емоцій і допомагає ветеранам опрацювати травматичний досвід [2].

Станом на кінець травня цього року до Державного реєстру ветеранів внесено інформацію про 1,2 мільйона осіб. За різними оцінками, залежно від того, коли завершиться російсько-українська війна, ця кількість може збільшитися до 4-6 мільйонів. Більшість з них – люди, які пережили жахіття бойових дій. «Також, під час повномасштабного вторгнення кількість осіб з інвалідністю в Україні зросла на 300 тисяч», про це повідомила міністерка соціальної політики Оксана Жолнович [1].

Ці статистичні дані підтверджують необхідність того, щоб ветеранська політика залишалася одним із головних пріоритетів держави на роки вперед. Історія свідчить, що післявоєнні періоди часто ускладнюють адаптацію військових до мирного життя. Вони потребують медичної реабілітації та психологічної підтримки. Деякі ветерани не знають, як оформити статус учасника бойових дій чи інвалідності, тому їм потрібна й юридична допомога. Найважливіше ж те, що цих людей слід забезпечити основними потребами: роботою, стабільною фінансовою підтримкою та житлом.

За даними профільного міністерства, до мобілізації 70% ветеранів мали офіційну роботу, а після повернення до цивільного життя понад половина з них потребуватиме

працевлаштування [3]. В Українському ветеранському фонді також повідомили, що на початок цього року рівень безробіття серед ветеранів зріс до майже 31%. Згідно з дослідженням того ж фонду, понад 29% ветеранів потребують власного житла, а 26,5% – покращення житлових умов [4].

Ці виклики є серйозними для держави. У 2024 році на ветеранську політику в бюджеті виділено понад 14 мільярдів гривень. У Міністерстві у справах ветеранів вважають, що ця сума близька до реальних потреб, проте ефективність витрат і реалізація ветеранської політики на місцевому рівні залишаються ключовими аспектами [3].

Отже реабілітація ветеранів російсько-української війни є критично важливим напрямом державної політики, що охоплює медичну, психологічну та соціальну підтримку. Важливими інструментами є програми фізичного відновлення, психологічної реабілітації та соціальної інтеграції, що допомагають ветеранам повернутися до нормального життя. Адаптація існуючих та створення нових соціальних послуг, таких як психологічна допомога, соціальна адаптація та підтримка працевлаштування, є необхідними для забезпечення потреб ветеранів. Держава має забезпечити їх роботою, житлом та юридичною підтримкою, а також ефективно використовувати бюджетні ресурси для розвитку ветеранської політики.

Список використаних джерел

1. В Україні налічується 3 мільйони людей з інвалідністю. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3763345-v-ukraini-nalicuetsa-3-miljoni-ludej-z-invalidnistu-zolnovic.html>.
2. Ломоносова Н., Хелашвілі А., Назаренко Ю. Соціальні послуги для ветеранів та ветеранок у громадах: виклики та перспективи. 2024. 130 с. Cedos. URL: https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/soczposlugy_digital.pdf.

3. Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/>.
4. Український ветеранський фонд. URL: <https://veteranfund.com.ua/>.
5. Чернишова І., Перун Ю., Бойченко О. Адаптація військових в організацію після повернення з війни: посібник для керівника. 2023. 39 с. URL: <https://acmpukraine.com.ua/2023/10/04/uk>.

УДК 364-78.351.84.349.3

Анастасія ТИТАРЧУК

Національна академія внутрішніх справ

Науковий керівник:

к.ю.н. **БАКУТИН Є.І.**

СОЦІАЛЬНА РОБОТА У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОДИ (СУЧАСНІ РЕАЛІЇ)

Питання соціальної роботи в умовах війни та відновлення є надзвичайно актуальним та багатограним. Війна не лише завдає руйнувань матеріальної інфраструктури, але й спричиняє глибокі психологічні травми, розриває соціальні зв'язки та дестабілізує життя мільйонів людей. У таких екстремальних умовах соціальні працівники стикаються з безпрецедентними викликами, що вимагають від них не лише професійної компетентності, але й високої міри гуманізму та готовності діяти в умовах невизначеності.

Поєднання теоретичних засад та практичних аспектів створює міцний фундамент для аналізу та розробки ефективних стратегій соціальної допомоги в умовах війни та післявоєнного відновлення. Ключова ціль полягає в особливостях соціальної роботи в умовах війни та

післявоєнного відновлення, визначення основних викликів та ефективних стратегій для надання допомоги постраждалим. Це дозволить не лише мінімізувати негативні наслідки війни для суспільства, але й сприяти його подальшому розвитку.

Повномасштабні війни у світі ставлять перед соціальною сферою безпрецедентні виклики. Особливо гостро відчують ці виклики вразливі категорії населення, які потребують постійної соціальної підтримки. Надання соціальних послуг, від догляду вдома до комплексних медико-соціальних послуг, стало одним з ключових напрямків у забезпеченні їхнього добробуту та подоланні наслідків війни.

Соціальна робота – це динамічна професія, спрямована на сприяння позитивним соціальним змінам, розв'язання життєвих проблем людей та підвищення якості їхнього життя. Заснована на міцному теоретичному фундаменті та практичному досвіді, соціальна робота залучає людей та спільноти до активної участі в процесах розвитку та зміцнення соціальної згуртованості. Принципи соціальної справедливості, поваги до різноманітності та колективної відповідальності є основоположними в цій професії [6, с. 13].

Об'єктом соціальної роботи виступає перш за все, людина або група людей, які звертаються за допомогою або до яких вона направлена. Це можуть бути індивіди, сім'ї, громади, які зіштовхнулися з різноманітними соціальними проблемами. Об'єкт соціальної роботи – це людина, на кого спрямовані дії соціального працівника.

Суб'єкт соціальної роботи – це соціальний працівник, який здійснює професійну діяльність, спрямовану на вирішення соціальних проблем. Суб'єкт володіє спеціальними знаннями, вміннями та навичками, які дозволяють йому ефективно взаємодіяти з об'єктом соціальної роботи [4, с. 12].

Воєнний і післявоєнний періоди суттєво змінюють роль і функції як об'єкта, так і суб'єкта соціальної роботи. Щодо

об'єкта соціальної роботи у воєнний та післявоєнний періоди варто зазначити наступне:

по-перше: розширення кола клієнтів. В умовах війни коло клієнтів соціальних служб значно розширюється. До них додаються внутрішньо переміщені особи, біженці, ветерани, особи з інвалідністю внаслідок війни, сім'ї, які втратили житло або рідних;

по-друге: збільшення соціальних потреб. Потреби клієнтів стають більш різноманітними та складними. Це можуть бути потреби в гуманітарній допомозі, психологічній підтримці, юридичних консультаціях, сприянні реінтеграції в суспільство тощо;

по-третє: зміна соціальних ролей. Війна змінює соціальні ролі людей, що також впливає на їхні потреби. Наприклад, жінки часто беруть на себе нові ролі годувальниць сім'ї, а чоловіки можуть відчувати труднощі з адаптацією до мирного життя.

Щодо суб'єкта соціальної роботи у воєнний та післявоєнний періоди варто зазначити наступне: *нові виклики* (соціальні працівники стикаються з новими викликами, пов'язаними з необхідністю надавати допомогу в екстремальних умовах, працювати з великою кількістю клієнтів, координувати свою діяльність з іншими службами); *розширення спектру послуг* (спектр послуг, які надають соціальні працівники, значно розширюється. Це можуть бути послуги з евакуації, розміщення, надання гуманітарної допомоги, психологічної підтримки, юридичної допомоги тощо); *необхідність адаптації* (соціальним працівникам необхідно постійно адаптуватися до нових умов, опановувати нові навички та знаходити інноваційні рішення); *психологічне навантаження* (робота соціального працівника у воєнний час пов'язана з високим рівнем емоційного напруження).

Варто зазначити, що розуміння викликів, з якими стикаються соціальні працівники у воєнний та післявоєнний періоди, є критично важливим для розробки ефективних

стратегій надання допомоги. Серед основних викликів можна виділити наступні:

1. Війна створює величезну кількість людей, які потребують допомоги. Забезпечення всіх необхідними ресурсами є складним завданням.

2. Потреби постраждалих можуть бути дуже різноманітними: від гуманітарної допомоги до психологічної підтримки, від юридичних консультацій до допомоги у пошуку житла.

3. Часто ресурси, необхідні для надання допомоги, обмежені. Це може стосуватися фінансування, персоналу, інфраструктури тощо.

4. Робота соціальних працівників у зоні бойових дій або в регіонах, які постраждали від війни, пов'язана з високим рівнем ризику.

5. Робота з постраждалими від війни людьми може викликати у соціальних працівників емоційне вигорання та інші психологічні проблеми.

6. Ефективна допомога постраждалим вимагає координації зусиль різних організацій та установ.

Для подолання цих викликів необхідно розробляти ефективні стратегії надання допомоги. Серед таких стратегій можна виділити такі:

По-перше: допомога постраждалим має бути комплексною і включати в себе не тільки матеріальну підтримку, але й психологічну, соціальну та юридичну допомогу.

По-друге: кожна людина, яка постраждала від війни, має свої унікальні потреби. Тому важливо розробляти індивідуальні плани допомоги.

По-третє: соціальні працівники повинні співпрацювати з іншими організаціями, такими як гуманітарні, медичні, освітні, для забезпечення комплексної допомоги постраждалим.

По-четверте: важливо створювати мережі підтримки для постраждалих, щоб вони могли отримувати допомогу від однолітків та інших людей, які пережили схожі ситуації.

По-п'яте: необхідно забезпечити психологічну підтримку соціальних працівників, щоб вони могли ефективно виконувати свою роботу.

По-шосте: відновлення після війни – це тривалий процес. Тому важливо розробляти довгострокові стратегії, які дозволять забезпечити стійкість та самостійність постраждалих.

Соціальна робота у воєнний та післявоєнний періоди набуває особливої актуальності та складності. Вона стає одним із ключових інструментів для подолання гуманітарної кризи, відновлення соціальних зв'язків та створення умов для сталого розвитку. Незважаючи на значну кількість досліджень у цій галузі, залишається багато питань, які потребують подальшого вивчення. Серед перспективних напрямків досліджень можна виділити: довгострокові наслідки війни для психічного здоров'я, соціальна інклюзія, інноваційні технології в соціальній роботі, міжнародний досвід. Подальші дослідження дозволять глибше зрозуміти потреби постраждалих, розробити більш ефективні програми соціальної допомоги та сприяти швидкому відновленню країни.

Список використаних джерел

1. Блінов О.А., Гурицька М.С., Ісхакова Н.Г. Соціальна робота: Робоча книга соціального працівника: посібник. К.: НАУ, 2013. 164 с.
2. Зверева І.Д., Лактіонова Г.М. Соціальна робота в Україні: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.

3. Купенко О.В. Соціальна робота: від теорії до практики: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2020. 192 с.
4. Лукашевич М.П., Мигович І.І. Теорія і методи соціальної роботи: навчальний посібник. 2-ге вид., доп. і випр. К.: МАУП, 2003. 168 с.
5. Семигіна Т. Міжнародна соціальна робота: глобальні пріоритети соціального розвитку і нове визначення соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*, 2015. № 1–2. С. 6–11.
6. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
7. Тимчук Л. Теорія соціальної роботи: опорні тези лекцій: навчальний посібник. Чернівці 2023. 140 с.

УДК 369.4:355.48

Дарія КОББА

Львівський державний університет

безпеки життєдіяльності

Науковий керівник: ШЕВЦІВ Ю.О.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Повертаючись до мирного життя, багато ветеранів стикаються з низкою викликів, пов'язаних із фізичним та психічним здоров'ям, соціальною адаптацією та економічною стабільністю. Серед найпоширеніших проблем – посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія, тривога, відчуття ізоляції та відчуження, а також фізичні травми, які можуть суттєво обмежувати їхню працездатність та самореалізацію. Підтримка, зокрема соціальна і економічна, сприяє їхній адаптації, допомагає встановлювати

нові соціальні зв'язки, знайти стабільне місце роботи та відновити стосунки з близькими.

В Україні станом на 25 липня 2024 року статус ветерана війни має 1 мільйон 300 тисяч осіб. 92 тисяч сімей ветеранів, які отримували соціальні послуги, майже 40% – це запити на консультацію та інформацію [1].

Згідно Державного стандарту соціальної послуги консультування від 02.07.2015 р. № 678 «індивідуальне консультування» – це персональне консультування отримувача соціальної послуги, спрямоване на розвиток його компетентності щодо подолання складних життєвих обставин, мобілізацію ресурсів й потенціалу для подальшого запобігання їх виникненню [5].

В умовах, коли ветерани стикаються з проблемами адаптації, соціальної ізоляції та психологічних травм, індивідуальне консультування надає їм необхідну підтримку та ресурси для відновлення. Цей метод дозволяє врахувати унікальні потреби кожного ветерана, пропонуючи персоналізовані рішення, що сприяють їхньому благополуччю та інтеграції в суспільство. Соціальні працівники можуть надати інформацію про соціальні послуги, працевлаштування, освіти та інші ресурси, що допомагають ветеранам успішно інтегруватися в цивільне життя. Часто важливо залучати сім'ю ветерана до процесу, адже їхня підтримка може бути вирішальною у відновленні та адаптації. Індивідуальне консультування дозволяє відстежувати зміни в житті ветерана, що допомагає коригувати підходи та стратегії допомоги.

Фахівці соціальної сфери створюють безпечний простір, де ветерани можуть вільно говорити про свої проблеми, страхи. Завдяки такому підходу можна вирішувати питання, які часто залишаються поза увагою у групових форматах допомоги, – від особистих травм до конкретних питань, пов'язаних з поверненням до роботи чи навчання. Крім того, індивідуальне консультування сприяє створенню

індивідуальних планів реабілітації, які є більш ефективними в процесі відновлення та повернення ветеранів до повноцінного життя.

З березня 2024 р. в Україні запрацювала гаряча лінія підтримки для ветеранів. Зателефонувати на Єдину ветеранську лінію можна з питаннями щодо : отримання психологічної підтримки, лікування та реабілітації, підтвердження факту отримання поранення; соціальних пільг учасникам бойових дій та родинам загиблих, а також людям, які набули інвалідність внаслідок війни; отримання грошової допомоги та компенсації; житла та юридичних консультацій тощо [2]. У жовтні 2024 р. на платформі е-Ветеран оголошено відбір на посаду фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. Фахівець буде забезпечувати інформаційний супровід та підтримку, консультування щодо отримання статусів, пільг, послуг, житла, проходження реабілітації, працевлаштування, започаткування власної справи, надавати юридичну допомогу [3].

Соціальне підприємство Lobby X запускає кар'єрні консультації для ветеранів, які будуть надавати підтримку у пошуку роботи та професійного покликання після військової служби. Ветерани отримують наступні послуги з кар'єрного консультування :

- скласти резюме з урахуванням навичок з військової служби;
- підготуватися до співбесіди;
- створити профіль на LinkedIn;
- підібрати вакансії в роботодавців, які адаптують свої умови праці до потреб ветеранів [4].

Індивідуальне консультування ветеранів війни стало важливим елементом соціальної роботи, адже військова служба часто залишає глибокі сліди у психологічному та соціальному житті колишніх військовослужбовців. Повернення до цивільного життя супроводжується не лише

фізичними, а й емоційними викликами, які потребують комплексного підходу для подолання.

Список використаних джерел

1. Бурцева А., Нематіан Золбін Д. В Україні 1 мільйон 300 тисяч ветеранів: як їх підтримують. URL : <https://www.unian.ua/society/v-ukrajini-zaraz-1-milyon-300-tisyach-veteraniv-yak-jih-pidtrimuye-derzhava-12708381.html> (дата звернення: 18.10.24 р.).
2. Запрацювала гаряча лінія підтримки для ветеранів. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Gov.ua. URL : <https://minre.gov.ua/2024/03/23/zapraczyuvala-garyacha-liniya-pidtrymky-dlya-veteraniv/> (дата звернення : 30.10.2024 р.).
3. Платформа е-Ветеран. URL : <https://eveteran.gov.ua/> (дата звернення : 18.10.2024 р.).
4. Погончук Я. Допоможуть адаптуватися після служби: в Україні запустять кар'єрні консультації для ветеранів. URL : https://24tv.ua/trends24/lobby-x-zapuskaye-karyernekonsultuvannya-dlya-veteraniv-shho_n2634069 (дата звернення : 11.10.2024 р.).
5. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги консультування. Наказ міністерства соціальної політики України від 02.07.2015 р. № 678. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15#Text> (дата звернення : 11.10.2024 р.).

УДК 364-7:316.4**Володимир ЛИС**

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник:к.б.н., доцент **КОЗАК М.Я.****ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЙКРАЩИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

Російсько-українська війна розпочата агресором у 2014 році спричинила зміни в теоретико-методологічній моделі соціального захисту населення взагалом та нормативних і практичних підходах реалізації політики захисту і забезпечення найкращих інтересів дітей в умовах проведення антитерористичної операції, операції об'єднаних сил на сході нашої держави, яка згодом перетворилась в повномасштабну агресію росії проти України.

Крім того, підписана у 2014 році Угода про асоціацію України з ЄС спричинила оновлення суспільного бачення розвитку держави в напрямку європейських цінностей та чеснот і бажання швидкісних змін у всіх сферах життя та методах управління державними процесами і прагнення до стилю життя в нормативно-правовій та соціальній парадигмі в тому числі і захисту прав і найкращих інтересів дітей, які сформовані в Європейському Союзі протягом останніх років.

Протягом наступних років законодавство з питань захисту дітей вдосконалюється у спосіб внесення змін та доповнень у формулювання, зокрема, ст.1 Закону України «Про охорону дитинства» формулює принципи забезпечення найкращих інтересів дитини, як «...дії та рішення, що спрямовані на задоволення індивідуальних потреб дитини відповідно до її віку, статі, стану здоров'я, особливостей розвитку, життєвого досвіду, родинної, культурної та етнічної належності та враховують думку дитини, якщо вона досягла такого віку і рівня розвитку, що може її

висловити» [3]. Тобто дитина апріорі має отримати та потребує не тільки захисту і задоволення потреб, а також і підтримки в тому числі психологічної з огляду на особливості розвитку, життєвого досвіду і т.д.

Наприклад науковці, Сімакова С. та Малишко І. акцентують увагу на необхідності психосоціальної підтримки дітей, які постраждали внаслідок війни. Вони наголошують на важливості інтеграції програм реабілітації для дітей, що пережили травми війни, для забезпечення їхнього нормального розвитку та адаптації в нових умовах [5]. З реалізацією програм психосоціальної підтримки, зокрема, допомагають іноземні партнери та міжнародні організації. Такі програми, як правило, вже відпрацьовані в реальних умовах.

Окремо слід зауважити, що з метою реалізації прав дитини в Україні також створена система центральних, регіональних та районних органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, а також органів координації та контролю діяльність яких спрямована на додержання конституційних прав дитини, а також на ефективне виконання Україною всіх зобов'язань, що закріплені в міжнародних актах.

Зокрема, в Україні діють інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інститут Уповноваженого Президента України з прав дитини, до компетенції яких зараз (в умовах війни) належать найгостріші питання щодо забезпечення прав дітей в Україні.

З метою координації зусиль всіх зацікавлених сторін щодо захисту прав дітей (в т.ч. і соціального захисту) та реалізації реформи деінституціалізації (ДІ-реформи) на центральному, регіональному та в певних областях і на районному рівні з 2018 року утворені Координаційні ради з питань захисту прав дітей та реалізації ДІ-реформи.

У 2022 році згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2022 року №302 «Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в

умовах воєнного стану», утворено Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану, який сприяє координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів щодо евакуації дітей, розміщення та задоволення усіх потреб дітей, моніторингу дотримання прав дітей, визначення шляхів та способів вирішення проблемних питань щодо захисту прав дитини в умовах воєнного стану [4].

Сьогодні при обласних адміністраціях діють Координаційні Ради, де обговорюються питання, що стосуються прав дітей. Відповідні Ради, є також платформою для комунікації між суб'єктами, що діють в сфері захисту дітей та опрацьовуються ефективні заходи щодо забезпечення прав та найкращих інтересів дітей, які через військові дії в Україні залишилися без батьківського піклування.

До початку повномасштабного вторгнення росії, 10 вересня 2021 року, до Верховної Ради було подано проект постанови № 2035 «Про заходи, направлені на забезпечення захисту прав та інтересів дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у процесі трансформації будинків дитини». Прийняття цієї постанови має важливе значення, оскільки її основна мета – запровадження заходів для захисту прав дітей, що залишилися без батьківського піклування, розвиток сімейних форм виховання, підтримка батьків у виконанні їхніх обов'язків щодо піклування про дітей, а також запобігання безпідставному вилученню дітей із сімей та відмові від них.

Оскільки війна значно загострила цю проблему, модернізація проекту відповідно до сучасних умов на сьогодні є вкрай необхідною. Це питання залишається актуальним як під час війни, так і після її завершення, з огляду на те, що багато дітей через воєнні дії стали сиротами,

що потребує термінових та довготривалих рішень на державному рівні [2].

Безперечно, обґрунтованою є позиція Н. Опольської, яка вказує, що більшість загальних проблем, що виникають у процесі забезпечення прав і свобод дитини в Україні, пов'язана не стільки з відсутністю необхідних державних інституцій, скільки з потребою реформування їхньої діяльності та вдосконалення функціональних процесів. Це підкреслює важливість здійснення структурних змін в органах державної влади для забезпечення ефективного захисту прав дітей [1].

Отже, коротко описана нами тема на підставі аналізу сутності та змісту забезпечення найкращих інтересів дитини в цілому, дає змогу стверджувати, що державна політика захисту прав дітей потребує вдосконалення та системних змін, в додаток до вже вчинених кроків. Цей процес має бути обережним з огляду на потребу дітей, але досить динамічним та відповідати реаліям сьогодення.

Список використаних джерел

1. Опольська Н. Права дитини в Україні // Права дитини в Україні: монографія, 2-ге видання, перероблене та доповнене. Вінниця: ВНАУ, 2019. 289 с. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/22618.pdf> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Про заходи, направлені на забезпечення захисту прав та інтересів дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у процесі трансформації будинків дитини: Постанова Кабінету Міністрів України (ПРОЄКТ). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27708> (дата звернення: 10.10.2024).

3. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 15.10.2024).
4. Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2022 р. № 302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.10.2024).
5. Сімакова С.І., Малишко І.В. Міжнародно-правове регулювання соціального захисту безпритульних та бездоглядних дітей в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія: Право. Т. 1. Вип. 76. / голов. ред. Ю.М. Бисага. Ужгород, 2023. С. 60–66. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/54039> (дата звернення: 10.10.2024).

УДК 7.067: 364.652.2-054.73

Олеся ДУМАНСЬКА

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Науковий керівник:

к.і.н., доцент **НАГІРНЯК М.Я.**

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ПІДТРИМЦІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ПРОЦЕСІ ЇХ РЕІНТЕГРАЦІЇ

Проблема підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО) стала особливо актуальною в Україні після початку повномасштабного вторгнення росії в 2022 році. За даними Міжнародної організації з міграції станом на квітень 2024 року чисельність фактичних ВПО складає 3,548 мільйони українців, які були змушені покинути свої домівки через

воєнні дії [3]. Соціальний захист ВПО в умовах війни має базуватися на основі надання соціальних пільг, правової та психологічної допомоги, а також створення спеціалізованої інфраструктури [4]. Відтак, реінтеграція цих людей у нові громади вимагає комплексного підходу, зокрема через соціальну роботу, яка допомагає адаптуватися до нових умов життя, знайти роботу та підтримувати духовно-культурну ідентичність. Як зазначає О. Білецький соціальна робота в сучасному мультикультурному світі спрямована на створення умов для всебічного розвитку всіх груп населення, а також на досягнення розуміння та узгодження різноманітних інтересів і потреб. Це дозволяє ВПО повноцінно інтегруватися в нове співтовариство [1, с. 67].

Сучасні дослідники соціальної роботи з мігрантами загалом і з внутрішньо переміщеними особами зокрема, виділяють три сфери людського життя, в яких відбувається їхня адаптація.

1) Природно-антропологічна сфера передбачає механізми територіальної реабілітації та соціальної адаптації на новому місці. Оскільки ця сфера охоплює системи житла, природи та побутових послуг, особи, переміщені зі своїх домівок, потребують підтримки у формуванні нових ідентичностей на новому місці.

2) Агентно-професійна сфера спрямована на забезпечення професійної адаптації через працевлаштування, розвиток конкурентних якостей, представлення на ринку праці та підтримання професійної діяльності. У цьому контексті соціальні працівники активно співпрацюють зі службами зайнятості, які займаються працевлаштуванням внутрішньо переміщених осіб.

3) Духовно-культурна сфера сприяє підтриманню духовних цінностей та гідності. Основним завданням соціальних працівників є допомога у відновленні та задоволенні духовних і соціокультурних потреб переселенців. Взаємодія цих трьох сфер сприяє зміцненню та активізації адаптаційного

потенціалу особистості, запобіганню негативним впливам та забезпеченню охорони і захисту прав [2, с. 20].

Відповідно до цього підходу, органи соціального захисту населення проводять комплексну роботу з адаптації внутрішньо переміщених осіб із зони бойових дій на новому місці проживання. Соціальні працівники допомагають кожному заявнику вирішити його особисті соціальні, економічні, правові та інші проблеми, сприяють у встановленні або відновленні необхідних соціальних зв'язків.

Соціальні працівники відіграють ключову роль у процесі адаптації ВПО, оскільки забезпечують доступ до соціальних послуг, житла, медичної допомоги та підтримують людей у професійному плані. Крім того, вони сприяють реабілітації та захисту прав переселенців, що допомагає запобігати соціальній ізоляції та психологічним проблемам.

Реінтеграція внутрішньо переміщених осіб – це складний процес, який потребує скоординованих зусиль соціальних працівників, держави та міжнародних організацій. Важливо забезпечити всебічну підтримку переселенців, починаючи з базових потреб, таких як житло і медичне обслуговування, і закінчуючи можливостями для професійної адаптації та соціокультурної інтеграції. Це не лише сприяє зменшенню соціальної напруги, але й допомагає повернути внутрішньо переміщеним особам почуття гідності та соціальної безпеки.

Список використаних джерел

1. Білецький О.П. Культурна ідентичність, як умова соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб в приймаючу громаду. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій та суспільства*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Біла Церква, 1 листопада 2023 р.): у 2 ч. Біла Церква: ЦФЕНД, 2023. Ч. 2. С. 66–67.

2. Григоренко І.О., Савельєва Н.М. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах: навч. посіб. [для студ. і магістр. спец-тей «Соц. робота» і «Соц. педагогіка»]. Полтава : ПНПУ, 2017. 100 с.
3. Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Раунд 16. Квітень 2024. IOM Ukraine. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/IOM_UKR_GPS_Internal%20Displacement%20Report_Round%202016_UA_June%202024.pdf.
4. Chesakova M., Bortun K., Lohvynenko V., Molotai V., Tymoshyk N. Enhancing Social Protection Policy for Internally Displaced Persons in the Context of War. *Review of Economics and Finance*, 2023, № 21, P. 955–961.

УДК 364:314.151

Остан ІВАЩИШИН

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Науковий керівник:

к.і.н, доцент ***НАГІРНЯК М.Я.***

ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Надання соціальних послуг та удосконалення цього питання, стало важливим засобом змін в утвердженні цінності кожної особистості, як у сучасному громадянському суспільстві загалом, так і в його відповідних інститутах. Суспільні зміни в умовах правового режиму воєнного стану, спрямовані на подолання наслідків збройної агресії російської федерації проти України є вкрай необхідними. Таким чином, виявлення та визнання таких проблем, як організація, якість, своєчасність, доступність та охоплення

систем надання соціальних послуг, має вирішальне значення для довгострокових соціальних змін.

Вирішення і задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб (ВПО) є важливою складовою діяльності працівників соціальної сфери, особливо у сучасних українських реаліях. Повномасштабне вторгнення росії в Україну спричинило критичне зростання кількості внутрішньо переміщених осіб та актуалізувало необхідність соціальної підтримки цієї вразливої верстви населення.

Враховуючи вищезазначене, соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб стає необхідним інструментом реалізації бюджетної, соціальної та економічної політики держави на сучасному етапі розвитку країни.

Уперше проблема внутрішньо переміщених осіб (ВПО) постала перед Україною після російської анексії Криму та розгортання конфлікту на частині території Донбасу, звідки змушені були переселитися приблизно 1,5 млн осіб. Нова, значно потужніша хвиля вимушених переселень, спричинена повномасштабним вторгненням рф. Повномасштабне збройне вторгнення росії в Україну, запровадження воєнного стану, масовані ракетні удари по значимій для населення інфраструктурі стали величезним викликом для системи соціальної роботи в Україні, тому оскільки воєнні дії тривають, бомбардування населених пунктів продовжуються, а частина захоплених ворогом територій деокупована, чисельність та склад ВПО постійно змінюються. Завдання сфери соціального захисту й підтримки – допомогти людям, які опинилися в складних життєвих обставинах і не можуть самостійно вирішити свої проблеми. З початком війни в надавачів соціальних послуг значно додалося роботи: в приймаючих громадах збільшилася кількість внутрішньо переміщених осіб похилого віку, осіб із інвалідністю, сімей із дітьми, певна кількість соціальних працівників виїхали за кордон, тому до допомоги людям долучилося все суспільство.

Станом на середину червня 2023 р. зареєстровано 4871807 внутрішніх переселенців, з яких 60 % – жінки, 40 % – чоловіки. Кожний п'ятий серед зареєстрованих ВПО (21,6 %) – дитина віком до 17 років. Такий самий відсоток становлять особи, старші 65 років. Війна змусила залишити свої домівки навіть 700 людей віком 100 і більше років [2]. Однак, за оцінками посадовців, реальна чисельність ВПО більша, оскільки близько 2 млн громадян, хоча і зазнали вимушених переселень, проте з різних причин як ВПО не зареєструвалися. Міжнародна організація з міграції (МОМ) протягом півтора року війни здійснила 13 раундів опитування населення України щодо вимушеної міграції. Такі опитування дають змогу оцінити чисельність, склад і динаміку вимушених переміщень. Згідно з оцінками МОМ, станом у країні нараховувалося 5,1 млн ВПО. Починаючи з серпня 2022 р., чисельність ВПО знижувалася, проте строки проживання людей як ВПО зростали. Понад половину всіх ВПО (60%) повідомили, що перебувають у такому статусі впродовж року і навіть довше. Ця ситуація свідчить про тривалість та стабільність вимушеного переміщення, що ставить перед державою нові виклики у сфері соціального забезпечення та інтеграції ВПО [3]. Багато з цих людей стикаються з труднощами у пошуку роботи, доступом до медичних послуг та освіти, що підкреслює необхідність комплексного підходу до їхньої підтримки. Крім того, важливо враховувати психологічні наслідки війни, які можуть позначатися на якості життя внутрішньо переміщених осіб, тому програми реабілітації та соціальної адаптації є надзвичайно актуальними.

Отже для вирішення цієї проблеми громади, соціальні працівники співпрацюють на умовах міжсекторної взаємодії із Українським Фондом Швидкого Реагування, програму якого впроваджує Міжнародна рада досліджень і обмінів у відповідь на збройне вторгнення росії в Україну. Програма розроблена для вирішення нагальних критичних потреб та

підвищення стійкості українського уряду, громадянського суспільства та цивільного населення. Основним компонентом програми є співпраця з місцевими неурядовими організаціями для визначення наявних криз та потреб у гуманітарній допомозі в громаді і її надання. Це один приклад співпраці державних соціальних служб та громадськості – участь у проєкті «Промоція соціальної згуртованості у громадах та посилення демократичних цінностей», який започаткувала Громадянська мережа ОПОРА за підтримки Національного фонду підтримки демократії. Мета проєкту – допомога місцевим громадам у вирішенні проблем, які виникли під час війни. Проєкт спрямований на підвищення соціальної єдності, посилення впливу громадянського суспільства на місцевому рівні та залучення неурядового сектору до подолання наслідків війни [1]. Значний внесок у фінансування надання соціальних послуг тим, хто постраждав від воєнних дій, надають бізнес-структури. Тисячі підприємств зазначають, що перераховують відсоток від прибутку на підтримку армії, гуманітарних проєктів або інших соціальних ініціатив – зокрема, такі написи в магазинах як «10% на ЗСУ», «20% на «Повернись живим» або інший тип означеної пожертви в ціну товару чи послуги сьогодні є вже звичним. Слід зауважити, що міжсекторна взаємодія, партнерські відносини між державними соціальними службами, волонтерськими організаціями та бізнес-сектором не існують нині у довершеному форматі – цей процес лише починає розвиватися.

Отже, сучасні непрості умови воєнного часу, високий рівень волонтерської та благодійної активності суспільства створюють нові передумови для налагодження комунікації між різними секторальними групами, в яких на зміну нерозумінню, конкуренції приходять конструктивний діалог і порозуміння. Організація міжсекторної взаємодії з метою вдосконалення системи надання соціальних послуг в Україні

сьогодні лише напрацьовується. Встановлено що міжсекторна взаємодія щодо соціальної підтримки й допомоги внутрішньо переміщеним особам демонструє свою ефективність в значній кількості спільних проєктів волонтерських, організацій, бізнесу та державних соціальних служб на різних рівнях: міжнародному, всеукраїнському, регіональному, місцевому і є новим соціальним досвідом, основою формування нової культури взаємозв'язків у суспільстві. Перспективою подальших наукових розвідок вважаємо розробку моделі міжсекторної взаємодії для надання соціальних послуг на рівні громади, яка б гармонійно поєднувала інтереси й можливості державного, громадського та бізнес-сектору.

Список використаних джерел

1. Кононець В. Актуальні питання соціального захисту та надання послуг військовослужбовців та внутрішньо переміщеним особам. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3/2024. С. 312–315. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2024/75.pdf.
2. Малиновська О. Яценко Н. Внутрішні вимушені переміщення: обсяги, проблеми та способи їх вирішення. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahy-problemy-ta-sposoby-yikh>.
3. Павлюк Т., Середницька Л. (2023). Соціальна підтримка та соціальні послуги внутрішньо переміщеним особам в умовах війни. *Економіка та суспільство*, Випуск 50. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-17>.

УДК 364:355.4***Віта СУШІНЕЦЬ***Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності**Науковий керівник:**к.н.держ.упр., доцент ***ГОНТАР З.Г*****ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ВЕТЕРАНІВ
У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Соціальний захист військовослужбовців і ветеранів залишається одним із найактуальніших питань в Україні, особливо в умовах збройної агресії та постійних загроз національній безпеці. Проблеми цієї сфери пов'язані з багатьма аспектами, включаючи недостатнє фінансування, недостатню психологічну та медичну підтримку, складнощі в реінтеграції ветеранів у цивільне життя, а також бюрократичні перешкоди, що заважають ефективному отриманню пільг та компенсацій. Поглиблення цих проблем загрожує не лише безпеці й добробуту тих, хто захищає країну, але й підриває загальну довіру до державних інститутів.

Однією з основних проблем є недостатнє фінансування соціальних програм для військовослужбовців і ветеранів. Попри те, що війна висуває нові виклики і потреби, державні кошти часто не відповідають реальним потребам цих категорій населення. Це особливо відчутно у сфері медичної допомоги, де багато ветеранів потребують тривалого лікування та реабілітації після поранень або психологічних травм, таких як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Однак, існуючі програми реабілітації не встигають за зростаючим попитом, що призводить до нерівного доступу до послуг.

Ще однією важливою проблемою є недосконала система психологічної підтримки військових та ветеранів. Багато з них після повернення з фронту стикаються з серйозними психічними розладами, але в Україні немає достатньо розвиненої інфраструктури для надання ефективної допомоги. Нестача фахівців, обмежені можливості державних і приватних центрів реабілітації, а також суспільні стереотипи щодо психологічних проблем ускладнюють ситуацію, що часто призводить до соціальної ізоляції, депресії або навіть суїцидальних випадків серед ветеранів.

Також серйозною проблемою залишається питання працевлаштування та професійної реінтеграції ветеранів. Після завершення служби багато військових стикаються з труднощами в пошуку роботи через недостатню підтримку з боку держави та роботодавців. Чинна система перекваліфікації не завжди відповідає реальним вимогам ринку праці, що призводить до того, що ветерани не можуть знайти гідне місце праці або змушені працювати на низькооплачуваних посадах.

Проблема бюрократичних перепон залишається однією з ключових перешкод для доступу до соціальних гарантій. Оформлення документів для отримання пільг, компенсацій та інших видів соціальної допомоги часто пов'язане з тривалими та складними процедурами, що потребують часу і ресурсів. Це створює додатковий стрес для військовослужбовців і ветеранів, а також для їхніх родин.

Корупція в державних органах також спричиняє серйозні перешкоди в реалізації ефективного соціального захисту. Проблеми з корупцією ускладнюють доступ до належних послуг, оскільки військові часто змушені звертатися до неформальних схем або посередників, щоб отримати те, що їм по праву належить. Це підриває довіру до держави і стимулює соціальне напруження.

Перспективи вирішення цих проблем полягають у масштабних реформах у сфері соціального захисту

військовослужбовців та ветеранів. Насамперед, необхідно забезпечити збільшення фінансування для соціальних програм, які стосуються як поточної підтримки військових, так і довгострокових інвестицій у їх реабілітацію та інтеграцію в суспільство. Важливо враховувати досвід міжнародних партнерів, зокрема країн НАТО, де системи соціального захисту військових давно функціонують на високому рівні, включаючи психологічну допомогу, професійну реінтеграцію та медичне обслуговування.

Важливою складовою реформ має стати розвиток системи психологічної підтримки. Створення мережі центрів психологічної допомоги, навчання фахівців, інтеграція сучасних методик реабілітації для військовослужбовців і їхніх родин можуть суттєво покращити ситуацію з психологічним здоров'ям ветеранів. Це має стати одним із пріоритетів у соціальній політиці держави, оскільки якісна психологічна допомога є ключовим елементом успішної реінтеграції військових у мирне життя.

Одночасно, державі необхідно розробити ефективні програми перекваліфікації та професійної реінтеграції ветеранів, що будуть враховувати реальні потреби ринку праці та надавати військовим можливість отримати гідну роботу. Ці програми мають бути підтримані не лише на державному рівні, але й через співпрацю з приватними компаніями та міжнародними організаціями.

Законодавчі ініціативи також відіграють важливу роль у створенні більш прозорої та ефективної системи соціального захисту. Необхідно розробляти закони, які забезпечать військовослужбовцям і ветеранам чіткі соціальні гарантії на всіх етапах їхнього життя, а також сприятимуть усуненню бюрократичних бар'єрів, що заважають реалізації цих прав. Прозорість процедур надання соціальних послуг повинна стати пріоритетом для запобігання корупційним практикам.

Важливим фактором є також підвищення рівня суспільної підтримки військовослужбовців і ветеранів.

Суспільство має відігравати активну роль у підтримці цих категорій громадян через благодійні організації, волонтерські ініціативи та інші форми громадянської активності. Створення позитивного іміджу військових у суспільстві сприятиме формуванню солідарності та взаємної підтримки, що особливо важливо в умовах тривалої війни.

Соціальний захист військовослужбовців і ветеранів є одним із ключових елементів забезпечення національної безпеки України. Проблеми соціального захисту військовослужбовців і ветеранів потребують негайного вирішення на державному рівні через комплексні реформи. Важливим аспектом цих змін є підвищення фінансування, розвиток психологічної підтримки, забезпечення професійної реінтеграції та спрощення процедур надання соціальних послуг. Соціальний захист військових і ветеранів є не тільки питанням соціальної справедливості, але й ключовим елементом забезпечення національної безпеки та стабільності в Україні.

В умовах триваючих військових конфліктів та загроз для держави, система соціальної підтримки повинна бути гнучкою, дієвою та ефективною, щоб гарантувати гідні умови для тих, хто боронить країну, та сприяти їхній повноцінній інтеграції до мирного життя.

Список використаних джерел

1. Боднар О.О. Проблеми соціального захисту військовослужбовців у контексті реформування системи національної безпеки України. *Наукові праці з державного управління*. 2020. Вип. 2. С. 57–63.
2. Грицак В.В. Вплив військових конфліктів на систему соціального захисту ветеранів. *Український соціологічний журнал*. 2021. № 3. С. 44–52. URL: <https://example.ua>.

3. Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників АТО. Аналітичний звіт про стан соціального захисту ветеранів війни в Україні. Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників АТО. Київ, 2019. 120 с. URL: <https://example.ua>.
4. Іваненко П.П. Соціальний захист військовослужбовців у період реформування сектору безпеки і оборони України. *Вісник Національного університету оборони України*. 2019. № 4. С. 89–96.
5. Національна стратегія реформування системи соціального захисту ветеранів на 2022–2025 роки: затверджено Указом Президента України від 24.12.2021 р. № 634/2021. URL: <https://example.ua>.

УДК: 355.4

Емілія КОСТИШИН, Тарас ХАМУЛЯК
Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

НОВАЦІЇ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року суттєво змінило соціальну політику країни. Головним напрямком стало забезпечення соціально-економічних прав військовослужбовців, реабілітація учасників бойових дій, ветеранів війни, їхніх сімей і родин загиблих.

У 2023 році одним із пріоритетів державної політики визначено розвиток ветеранів – новий підхід, що має на меті всебічну реалізацію можливостей для ветеранів разом із забезпеченням їх соціального захисту. Враховуючи виклики

війни – збільшення кількості учасників бойових дій, ветеранів війни 7 квітня 2023 р. Кабінет Міністрів схвалив Стратегію формування системи переходу від військової служби до цивільного життя на період до 2032 р., ключовими напрямками якої є оновлення законодавства, що регулюватиме процес системи переходу від військової служби до цивільного життя а також розроблення переліку певних послуг [6].

Однією з умов ефективності соціальної адаптації до цивільного життя учасників бойових дій (ветеранів війни) та демобілізованих осіб є їх професійний соціальний супровід, що здійснюється фахівцями із соціальної роботи. Метою соціального супроводу учасників бойових дій (ветеранів війни) та демобілізованих осіб є зниження важкості наслідків травматичних подій, попередження та розв'язання можливих чи назрілих проблем, з якими вони не можуть впоратись самостійно, а також налагодження їх позитивно спрямованої життєдіяльності у цивільному середовищі [2].

У напрямі реалізації Стратегії було затверджено Державний стандарт соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей. Цим Державним стандартом визначено зміст, обсяг, умови та порядок надання соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей, показники її якості для надавачів цієї послуги усіх форм власності [3].

Соціальна послуга соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей – комплекс заходів, спрямованих на забезпечення соціальної профілактики та соціальної підтримки, збереження та відновлення соціальних і сімейних зв'язків ветеранів війни та членів їхніх сімей, запобігання потраплянню в складні життєві обставини сімей ветеранів війни, пристосування до змінених умов соціального середовища, спрямованих для усунення / пристосування обмежень життєдіяльності для підтримки соціальної незалежності, збереження та продовження їхньої соціальної

активності, забезпечення можливостей для подальшого планування особистого життя та професійного розвитку, що складається із двох етапів, перший етап надається в рекреаційному закладі, другий етап – індивідуальна соціальна адаптація, яка надається за задекларованим / зареєстрованим місцем проживання (перебування) ветеранів війни та членів їхніх сімей та здійснюються впродовж визначеного строку.

Обов'язкова частина передбачає:

- допомогу отримувачам соціальної послуги в аналізі життєвої ситуації, визначенні основних шляхів та методів розв'язання проблем і перенаправлення (за потреби) до відповідних фахівців з метою їх розв'язання (за задекларованим / зареєстрованим місцем проживання (перебування));

- надання отримувачам соціальної послуги психологічної допомоги, корекцію їхнього психологічного стану та поведінки в повсякденному житті;

- сприяння в отриманні психіатричної допомоги (за самозверненням та відповідно до виявлених потреб);

- допомогу в зміцненні / відновленні родинних і суспільних зв'язків, у тому числі шляхом сімейного консультування;

- створення умов для формування та розвитку соціальних і комунікаційних навичок;

- надання інформації з питань соціального захисту;

- проведення групових сімейних психологічних тренінгів з питань, що стосуються персональних та сімейних цінностей, підтримки власних ресурсів в поточних умовах та підтримки один одного; організацію сімейного бюджетування;

- організацію і проведення змістовного дозвілля дітей.

Варіативна частина надання соціальної послуги формується виходячи із особливостей місця надання соціальної послуги першого етапу, наявних ресурсів та може передбачати:

– сприяння в організації фізичного відновлення шляхом проведення тілесної терапії, інших форм фізичної активності;

– організацію змістовного дозвілля для отримувачів соціальної послуги першого етапу шляхом проведення тематичних групових заходів, зокрема майстер-класів, лекцій, арт-терапевтичних заходів, тренінгів тощо.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» Мінветеранів передбачені видатки за бюджетною програмою КПКВК 1511090 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» [4]. Зазначена субвенція спрямовується на оплату праці фахівців із супроводу ветеранів. З метою реалізації зазначеної бюджетної програми Мінветеранів напрацьовано проекти нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України щодо забезпечення інституту фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в системі переходу від військової служби до цивільного життя, якими регулюватимуться питання працевлаштування цих фахівців, оплати їх праці тощо.

Передбачається, що фахівці із супроводу ветеранів реалізовуватимуть заходи з підтримки ветеранів під час їх реадптації та реінтеграції в територіальних громадах. Як наслідок, до Національного класифікатора України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» внесено професію «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» (код КП 2446.2).

Наказом Мінветеранів від 09.04.2024 №111 затверджено професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб», який внесений до Реєстру кваліфікацій Національного агентства кваліфікацій 12.04.2024 р. [5], який передбачає підготовку фахівців із

супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, мета діяльності яких – надання ветеранам війни, демобілізованим особам та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України та іншим особам, супровід з підтримки переходу від військової служби до цивільного життя щодо можливостей, прав, гарантій, пільг, отримання публічних (електронних публічних), соціальних, освітніх, реабілітаційних, психологічних та інших послуг, зокрема з питань оформлення документів для отримання таких послуг, визначення пріоритетності потреб зазначених категорій осіб та допомога у пошуку найбільш оптимальних та ефективних інструментів їх реалізації.

Посаду фахівця із супроводу ветеранів зможе займати особа, яка має рівень освіти за ступенем не нижче бакалавра в галузі знань Освіта/Педагогіка, Соціальні та поведінкові науки, Право, Охорона здоров'я, Соціальна робота, Публічне управління та адміністрування, відповідно до національного класифікатора України ДК 003:2010 «Класифікатор професій».

Фахівець із супроводу ветеранів буде працевлаштовуватися штатним працівником установи/закладу комунальної форми власності. Рішення про введення посади фахівця із супроводу ветеранів до структури та штатного розпису комунального закладу буде приймати його засновник. Примірну посадову інструкцію буде затверджено Мінветеранів.

На сьогодні Кабінетом Міністрів України також визначено порядок роботи та діяльності служб супроводу в інтересах соціальної підтримки Захисників та Захисниць та членів їх родин, який регулюється постановою «Деякі питання впровадження діяльності служб супроводу військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, поліцейських та членів їх сімей» [1]. Зокрема, служби супроводу будуть створені в органах

військового управління, військових частинах, навчальних військових центрах та закладах. Такі служби опікуватимуться військовослужбовцями, особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, поліцейськими та членами їх сімей, членами родин загиблих, зниклих безвісті та полонених.

Основне завдання служб супроводу полягатиме у допомозі військовослужбовцям у вирішенні низки соціальних та медичних питань:

- супроводження поранених, в тому числі через надання їм допомоги у питаннях направлення та проходження військово-лікарських комісій та медико-соціальних лікарських комісій, підтримка комунікації з членами їх сімей

- супроводження членів сімей загиблих (померлих), зниклих безвісти та полонених та надання їм допомоги у питаннях реалізації належних пільг і гарантій;

- сприяння в оформленні документів, необхідних для надання їм посвідчень, що підтверджують статус особи, на основі якого надаються відповідні пільги і компенсації;

- участь у заходах супроводження або підтримки тих, хто звільняється зі служби.

Уповноважені особи служб супроводу будуть виявляти та оцінювати соціальні потреби військовослужбовців та уточнювати інформацію у закладах охорони здоров'я про потреби поранених та хворих. Також вони будуть надавати всі необхідні консультації та забезпечувати «зворотній зв'язок» із надавачами соціальних послуг щодо вирішення актуальних питань військовослужбовців.

Таким чином, в Україні вперше за багатолітню історію формується система військової соціальної роботи, що забезпечить соціально-правовий та економічний захист військовослужбовців, ветеранів війни, полонених, загиблих та членів їх сімей.

Список використаних джерел

1. Деякі питання впровадження діяльності служб супроводу військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, поліцейських та членів їх сімей: Постанова КМУ від 20.06.2024 р. № 948. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/948-2024-%D0%BF#Text>.
2. Олексюк Н. Теоретичні засади соціального супроводу учасників бойових дій (ветеранів війни) та демобілізованих осіб в об'єднаній територіальній громаді. *Соціальна робота: виклики сьогодення* : збірник наукових праць за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2023 р.). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 122–125.
3. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей та внесення зміни до Класифікатора соціальних послуг: Наказ Міністерства соціальної політики від 11.04.2024 р. № 175-Н. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0828-24#Text>.
4. Про затвердження Порядку та умов надання у 2024 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України: Постанова КМУ від 05 липня 2024 р. № 779. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-ta-umov-nadannia-u-2024-rotsi-subventsii-z-derzhavnoho-biudzhetu-mistsevym-biudzheta-na-zabezpechennia-institutu-pomichnyka-veterana-i050724-779>.

5. Професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб»: Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 09.04.2024 р. № 111. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/604-profesijnij_standart_10_04_2024_do_nakazu_111.pdf.
6. Уряд запустив стратегічний проєкт Мінветеранів переходу від військової служби до цивільного життя. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/uryad-zapustiv-strategichnij-proyekt-minveteraniv-perehodu-vid-vijskovoyi-sluzhbi-do-civilnogo-zhittya>.

УДК 316.354:355.1

Ангеліна ПИРОЖИК

Національна академія сухопутних військ
імені Петра Сагайдачного

Науковий керівник:

к.ю.н., доцент *ГАЧАК-ВЕЛИЧКО Л.А.*

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Соціальна та психологічна підтримка дітей учасників бойових дій необхідна для того, щоб допомогти їм впоратися з унікальними викликами, з якими вони стикаються через участь їхніх батьків у бойових діях.

Діти учасників бойових дій можуть відчувати цілу низку емоцій, зокрема тривогу, страх і смуток, через потенційні ризики та невизначеність, пов'язані з військовою службою їхніх батьків. Програми соціальної та психологічної підтримки повинні включати доступ до консультаційних послуг, терапії та фахівців з психічного здоров'я, які можуть допомогти дітям розібратися зі своїми почуттями, розвинути механізми подолання та подолати будь-яку травму, яку вони могли пережити.

Психологічний супровід дітей учасників бойових дій можна представити трьома видами [2]. У першому випадку практичний психолог і педагог безпосередньо допомагають дитині та її батькам через створення безконфліктного спілкування з однолітками, вирішення емоційних проблем, розвиток психосоціальної поведінки учнів і створення сприятливих умов для розвитку стресостійкості.

Другий блок включає роботу практичного психолога з дітьми з проявами гіперактивності, поведінковими труднощами та високим рівнем психосоціального стресу.

Третій вид психологічного супроводу включає спеціалізовану допомогу невропатологів, психотерапевтів і психіатрів – людей, які працюють за межами навчального закладу і вирішують психічні проблеми, такі як депресія, тривога та посттравматичний стресовий розлад.

Отже, комплексна психотерапевтична допомога та соціально-педагогічний патронат диференційовано доступні та охоплюють різні групи учнів і їхніх сімей. У навчальному закладі або в партнерських організаціях дитина та її батьки можуть знайти необхідну допомогу.

Соціальна та психологічна підтримка має бути спрямована на розвиток життєстійкості та навчання дітей ефективним навичкам подолання труднощів. Це включає надання їм інструментів для управління стресом, невизначеністю та емоційними проблемами, пов'язаними з військовою службою їхніх батьків. Такі навички, як вирішення проблем, саморегуляція та комунікація, можуть допомогти дітям ефективніше орієнтуватися у складних ситуаціях.

Створення мереж підтримки однолітків для дітей учасників бойових дій може бути дуже корисним. Ці мережі створюють відчуття приналежності та дозволяють дітям спілкуватися з іншими людьми, які розуміють їхній досвід. Програми підтримки можуть сприяти створенню можливостей для дітей брати участь у спільних заходах і

подіях, сприяючи розвитку дружби і формуванню спільноти, що підтримує їх [1, с. 119].

Крім того, підтримка всієї сім'ї має вирішальне значення. Забезпечення доступу батьків до ресурсів та рекомендацій щодо того, як спілкуватися зі своїми дітьми про унікальні обставини військового життя, може допомогти зберегти міцні сімейні зв'язки. Сприяння регулярному та відкритому спілкуванню між батьками та дітьми може зменшити тривогу, заспокоїти та зміцнити систему підтримки в сім'ї.

Соціальна та психологічна підтримка має бути доступною не лише під час активної військової служби батьків дітей, але й у період після її завершення. Перехідний період може бути складним для дітей, коли їхні батьки виходять на пенсію або відокремлюються від військового життя. Постійна підтримка під час такого переходу може допомогти пом'якшити будь-які потенційні труднощі і забезпечити більш плавну адаптацію до цивільного життя.

Мобільність і переміщення батьків-учасників бойових дій можуть порушити процес навчання їхніх дітей. Необхідно надавати спеціалізовану підтримку, щоб забезпечити таким дітям доступ до якісної освіти, незалежно від обставин, у яких опинилася їхня сім'я. Це може включати допомогу з переведенням до іншої школи, послуги репетиторів та освітні ресурси для заповнення прогалин у навчанні, спричинених частими переїздами.

Робота з дітьми учасників бойових дій України має проводитись у межах освітнього закладу всіма працівниками (не лише педагогічними) та бути спрямованою на забезпечення психологічного і соціального супроводу дітей, постраждалих внаслідок військових дій, вживання невідкладних заходів щодо ефективної інтеграції учнів у нові умови проживання і навчання, підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу в окремих питаннях: «стрес», «криза», «травма та її прояви у

психіці, поведінці дитини», «ресурс» тощо, профілактика розладів адаптації, корекція психотравмуючого впливу [3].

Відповідно до 4 пункту 13 статті 3У «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей» дітям військовослужбовців, які мають статус учасника бойових дій, першочергово надається доступ до загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладів за місцем проживання їхніх сімей. Також держава надає цільову підтримку дітям ветеранів, які навчаються за денною формою у професійно-технічних навчальних закладах, до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах [4].

Державна соціальна підтримка дітей учасників бойових дій надається таким чином:

- оплата навчання повністю за кошти державного або місцевого бюджету, якщо вступники зараховані на навчання за державним або регіональним замовленням відповідно до умов та правил приймання в цьому році;

- надання пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти, які частково фінансуються державним або місцевим бюджетом;

- державна або регіональна соціальна стипендія – для осіб, які навчаються за денною формою за державним або регіональним замовленням

- безкоштовний доступ до Інтернету та систем баз даних державних і приватних навчальних закладів;

- надання підручників безкоштовно за рахунок бібліотечного фонду відповідного навчального закладу;

- безкоштовне проживання або з пільговою оплатою в студентських та учнівських гуртожитках для студентів денного навчання.

Згідно до Порядку призначення і виплати стипендій [6], особам, визначеним Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки учасників

бойових дій та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти» [5], гарантується призначення соціальної стипендії у розмірі та порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Дітям учасників бойових дій в Україні доступні спеціалізовані послуги з консультування та охорони психічного здоров'я. Ці послуги спрямовані на задоволення емоційних і психологічних потреб цих дітей, надаючи їм безпечний простір для вираження своїх почуттів, опрацювання пережитого досвіду та вироблення механізмів подолання труднощів. Кваліфіковані фахівці проводять індивідуальні та групові терапевтичні заняття, допомагаючи дітям долати труднощі, пов'язані з участю їхніх батьків у військових діях.

Групи підтримки та мережі однолітків створюються для того, щоб створити відчуття спільності та взаємної підтримки серед дітей учасників бойових дій. Ці групи дозволяють дітям спілкуватися з іншими людьми, які розуміють їхній досвід, поділяють схожі проблеми та надають емоційну підтримку. Беручи участь у групах підтримки та заходах за участю однолітків, діти можуть розвивати мережу підтримки та разом зміцнювати життєстійкість.

Докладаються зусилля для того, щоб освіта дітей учасників бойових дій залишалася безперервною, незважаючи на потенційні перерви, спричинені військовою службою їхніх батьків. Спеціальні освітні програми та послуги підтримки допомагають дітям підтримувати академічну успішність та адаптуватися до нового шкільного середовища через переїзд. Ці програми можуть включати репетиторство, академічне консультування та координацію зі школами для забезпечення необхідних умов та ресурсів.

Спеціально для дітей учасників бойових дій в Україні організуються літні табори та рекреаційні заходи. Ці програми надають дітям можливість брати участь у різноманітних розважальних та освітніх заходах, сприяють налагодженню соціальних зв'язків і дають змогу відпочити від проблем, з якими вони можуть зіткнутися. Ці табори також часто включають терапевтичні елементи і створюють сприятливе середовище, де діти можуть ділитися досвідом з однолітками.

Отже, в Україні соціальна та психологічна підтримка дітей учасників бойових дій передбачає поєднання професійних послуг, мереж однолітків, освітньої підтримки, інформування громадськості та державних програм. Ці ініціативи спрямовані на забезпечення емоційного, освітнього та соціального благополуччя цих дітей, надання їм інструментів і ресурсів для подолання викликів, пов'язаних з військовою службою їхніх батьків, а також сприяння їхній загальній життєстійкості та зростанню.

Список використаних джерел

1. Гриценко Л. Метод «рівний-рівному» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги. *Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи*. ОБСЄ. 2019. Том 3. С.117–178.
2. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: навч.-метод. посіб. /за заг. ред. Н. Гусак. Київ: НаУКМА, 2017. 92 с.
3. Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році: Лист МОН від 02.08.2022 р. № 1/8794-22. URL: <https://cutt.ly/8wrrg0MT> (дата звернення: 09.10.2024).

4. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-ХІІ: станом на 23 груд. 2022 р. URL: <https://cutt.ly/2wqLYcm0> (дата звернення: 11.10.2024).
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки учасників бойових дій та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти: Закон України від 14.05.2015 р. № 425-VIII: станом на 1 січ. 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-19#Text> (дата звернення: 11.10.2024).
6. Про внесення змін до Порядку призначення і виплати стипендій: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 р. № 229. URL: <https://cutt.ly/kwrrkTEL> (дата звернення: 11.10.2024).

УДК 325.1

Анна ІВАНІВ

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Науковий керівник:

д.пед.н., професор **ВАСЯНОВИЧ Г.П.**

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

У ХХІ століття міграційні процеси в Україні набули масштабного характеру та стали важливою соціально-економічною і політичною проблемою. Україна є одночасно

країною-джерелом мігрантів, транзитною територією та країною, в якій є мігранти. Основні тенденції включають внутрішню та зовнішню міграції внаслідок збройного конфлікту та окупації, а також міграцію через демографічні зміни та пошук кращих соціальних умов. Соціальні дослідження підтверджують значний вплив міграції на ринок праці, демографічну структуру населення та соціальні відносини. Вивчення міграційних процесів дозволяє прогнозувати їх наслідки для економіки, соціального забезпечення та захисту, національної безпеки. Проблема трудової міграції в Україні з кожним роком стає все більш актуальною, оскільки вона має значний вплив на економічний, соціальний та демографічний розвиток країни. Україна є однією з провідних країн, що втрачає робочу силу, яка мігрує до країн Європи та інших держав. Міграція є одним із ключових соціально-економічних та політичних процесів, що впливають на розвиток регіонів. На сучасному етапі вона набуває особливого значення для держави. На сьогоднішній день Україна перебуває в складній ситуації. Потоки переміщених осіб, зокрема в регіонах, останніми роками значно зросли. Важливим фактором, який впливає на міграцію, є політична нестабільність в країні.

Завданням регулювання міграції в сучасній Україні стає все більш актуальним і вважається одним із стратегічних пріоритетів державної політики, що зумовлено поширенням негативних результатів міграційного руху, його незворотність для продуктивної частини населення. Міграційна ситуація в Україні за останні роки стала відносно самостійним фактором, що посилює диспропорції економічного і соціального розвитку окремих регіонів і країни в цілому. Є гостра потреба в розробці та впровадженні ефективної державної політики, спрямованої на запобігання міграційних втрат та мінімізації негативних наслідків міграції.

Зовнішня міграція традиційно розглядається в Україні як економічна проблема суспільства. Проте, вже спостерігаються позитивні зміни в міграційній політиці. З отриманням Україною статусу кандидата на вступ до ЄС та підготовкою до подальшого членства, розпочинається процес зміни законодавства та його приведення у відповідність до високих європейських і міжнародних стандартів [4]. Основний Закон України «Про зовнішню трудову міграцію», прийнятий у 2015 році, визначає правові та організаційні засади державного регулювання зовнішньої трудової міграції та соціального захисту громадян України за кордоном (трудових мігрантів) і членів їхніх сімей [3].

До повномасштабного вторгнення зарубіжна трудова міграція була характерною переважно для мешканців прикордонних регіонів, згодом все більше поширювалася на інші області. Через значний виїзд молоді на навчання за кордон склад мігрантів ставав молодшим, а частка висококваліфікованих професіоналів серед них зростала. Також посилювалася тенденція до збільшення тривалості перебування за кордоном, що призводило до перетворення частини тимчасової трудової міграції на постійну [2]. Сьогодні ж ситуація змінилася. Виходячи із сьогоденних реалій війни, сучасні українські мігранти – це біженці, передусім жінки, діти, люди похилого віку. За даними Міжнародної організації з міграції, таких осіб, що покинули свою батьківщину в пошуках безпеки та прихистку, близько 6 млн осіб [5]. Цілком зрозуміло, що за роки вимушеної міграції багато хто знайшов роботу, облаштував побут, інтегрувався в нові громади. І чи повернуться назад додому оці 6 млн осіб після перемоги над ворогом - достеменно невідомо.

На думку науковців основними передумовами для зменшення міграційних процесів в Україні та повернення вимушених переселенців є: припинення воєнних дій на території держави; підвищення рівня зайнятості населення;

покращення добробуту громадян; надання пільг для підприємців з метою розвитку бізнесу; підвищення інвестиційної привабливості України; покращення соціального забезпечення населення [1].

Основні шляхи вирішення проблем міграції на перспективу включають: створення місткого та привабливого внутрішнього ринку праці; приєднання України до багатосторонніх міжнародних договорів з питань праці та соціального захисту трудових мігрантів та їх реалізації; укладання міждержавних та міждержавних договорів щодо працевлаштування мігрантів та забезпечення їх реалізації; приєднання до міжнародних угод, що регулюють проблеми зовнішньої та внутрішньої міграції [1].

Отже, міграційні процеси в Україні у XXI столітті набули значного масштабу, ставши важливою соціально-економічною та політичною проблемою. Воєнні дії, які ведуться на нашій території тривалий час нестабільність є важливим фактором, що впливає на міграційні процеси, і потоки переміщених осіб значно зросли останніми роками. Регулювання міграції стає стратегічним пріоритетом державної політики, і є гостра потреба в розробці та впровадженні ефективної державної політики для запобігання міграційних втрат та мінімізації негативних наслідків міграції.

Список використаних джерел

1. Кобеля З.І. Трудова міграція на сучасному етапі ринкової трансформації економіки України. *Економіка та держава*. 2021. С. 132–136.
2. Малиновська О.. Міграція та міграційна політика в Україні: трансформація в часи незалежності. *Міждисциплінарний науково-практичний журнал про міграційне право. "Migration & Law"*. 2021. С. 11–26.

3. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>.
4. Ставицька А., Попович К., Септа М.. Актуальні аспекти міграційної політики в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2023. Т. 80. № 1. С. 114–119.
5. IOM Ukraine. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/mom-v-ukrayini>.

УДК 351+[364-7:316.4]

Сергій КАБЛАШ

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник:

к.б.н., доцент ***КОЗАК М.Я.***

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ СЛУЖБАМИ

Поряд з управлінням економічними системами і явищами нормальне функціонування та розвиток суспільства і життя вимагає управління соціальними системами і процесами, тобто процесами, які відбуваються в одній з основних її сфер громадського життя - соціальній. Характер і напрямки відповідної діяльності задаються соціальною політикою держави, а засобом реалізації, інструментом цієї політики виступає такий різновид управлінської діяльності, як соціальний [3, с. 19-20].

Управління (або «менеджмент») – специфічний вид діяльності, спрямованої на досягнення певних передбачених цілей виробничо-господарською організацією (підприємством), яка функціонує в ринкових умовах, шляхом раціонального використання її матеріальних, трудових і фінансових ресурсів [7, с. 101].

Особливим видом управлінської діяльності є соціальне управління. Соціальне управління – один з видів управління, функція якого полягає у забезпеченні реалізації потреб прогресивного розвитку суспільства і його підсистем. Видами соціального управління є: державне управління, місцеве (муніципальне) самоврядування, громадське самоврядування [1, с. 193].

Соціальна сфера, як і будь-яка інша, потребує відповідного управління, тобто вона може існувати самостійно, довільно, без певного управлінського втручання. При цьому треба виходити із загальних принципів, що обумовлюють суть і зміст соціального управління взагалі. Вони, зокрема, детально розроблені і обґрунтовані в працях відомого вченого Г. Щокіна. Змістом науки соціального управління, - пише автор, - є визначення законів, закономірностей, розробка принципів, функцій, форм і методів цілеспрямованої діяльності людей у процесі управління суспільством. Справедливо вважає Г. Щокін, в основі науки управління мають бути певні соціальні та економічні закони, в тому числі й специфічні [8, с. 188-192].

Чимало вчених-фахівців з проблем управління, соціальної політики зазначають, що є наука і є мистецтво соціального управління. Адже в управлінні виокремлюють суб'єктивне, індивідуальне, те що стосується особливостей особи, людини, яка здійснює управління, і об'єктивне, що мало залежить від особи. Основна відмінність соціального управління від інших його видів, - на думку Г. Щокіна, - полягає у свідомому визначенні мети діяльності. Ступінь впорядкованості соціальних відносин і стабільності усієї соціальної системи, спроможне поєднувати об'єктивні і суб'єктивні аспекти суспільного розвитку, сприяти впливу на необхідні соціальні зміни. Фактор свідомості є специфічною рисою соціальної системи, не властивою будь-якому класу систем [8, с. 188-192].

Управління соціальними процесами, як і реалізація соціальної політики залежить від загального стану державного управління.

Основною функцією соціального управління є розробка і здійснення соціальної політики, спрямованої на забезпечення соціально-економічного розвитку країни, підвищення рівня життя, поліпшення умов праці і побуту людей, подальший розвиток демократії.

Виділяються такі об'єкти управління, як людина (індивід), колективи (соціальні групи), держава (суспільство в цілому). Суб'єктами соціального управління є спеціалізовані державні і недержавні органи й служби, зокрема й соціальної сфери, сфери праці тощо. Координатором в управлінні процесом реалізації соціальної політики є уряд, урядові установи – міністерства, відомства, їх підрозділи, а в широкому розумінні суб'єктом соціального управління є все населення країни.

В контексті управління соціальною політикою використовують різноманітні методи й засоби – економічні, адміністративні, соціально-психологічні та ін. Пріоритету в управлінській діяльності набуває людський фактор, суттєва орієнтація на розкриття і використання творчого потенціалу управлінців. Це дуже важливо у соціальній сфері, адже вона була і залишається гуманістично спрямованою своєю суттю, змістом, особливостями функціонування, до того ж на ній найпомітніше позначається негативний вплив різноманітних фінансових, соціальних, демографічних криз і негараздів [6, с. 271].

Головними характеристиками соціального управління як системи є:

- існує там, де має місце спільна діяльність людей і їх спільнот;
- забезпечує впорядковане вплив на учасників спільної діяльності;
- спрямоване на досягнення певної управлінської мети;

– характеризується наявністю суб'єкта та об'єкта управління;

– суб'єкт управління наділяється певним владним ресурсом;

– об'єкт управління є підвладним суб'єктом, свідомо-вольова поведінка якого має змінюватися відповідно до вказівок суб'єкта;

– реалізується в рамках певного механізму [5, с. 159].

Система соціального управління включає наступні компоненти:

– механізм управління;

– структуру управління;

– об'єкти управління;

– функції управління;

– кадри управління;

– процес управління.

Виділяють три підходи управління:

– процесний підхід (трактує управління як серію безпосередніх взаємопов'язаних дій. Ці дії, кожна з яких сама по собі вже є процесом, значною мірою визначають успіх діяльності організації);

– системний підхід (складається із взаємозалежних частин, кожна з яких певною мірою характеризує ціле. Згідно з системним підходом керівник має розглядати організацію як сукупність взаємопов'язаних елементів, таких як люди, структура, завдання, технологія, що орієнтовані на досягнення певних цілей і тісно переплетені з зовнішнім світом);

– ситуаційний підхід (ґрунтується на тому, що пріоритетність методів управління визначається ситуацією) [2, с. 102-106].

До особливостей управління соціальними службами, належить:

– невідповідність управлінської участі з результатами соціальної допомоги;

– важливість кінцевого та проміжного результатів управління;

– обмеженість використання директивних методів;

– активне застосування методів мотивації, переконання, створення ситуацій успіху та зацікавленості [4].

Управління соціальною службою як системою спрямоване в першу чергу на розвиток ресурсів клієнта в конкретних умовах життєдіяльності організації [6, с. 279].

Отже, описана нами тема на підставі аналізу сутності та змісту управління в цілому, показує, що управління соціальною роботою означає тип соціального управління, а також управлінську діяльність, спрямовану на організацію ефективного, цілеспрямованого функціонування та розвитку всіх рівнів соціальної роботи та системи в цілому, відповідно до мети та завдань соціальної політики певного суспільства, а також з урахуванням тенденцій соціальної роботи у світі.

Список використаних джерел

1. Бартіш О.Я. (2019). Менеджмент соціальної роботи як різновид соціального управління. *Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ*. С. 192–193. URL: <http://surl.li/tyuuxu>.
2. Вербицький О.В. Помаза-Пономаренко А.Л. (2018). Стан функціонування державного управління соціальним розвитком в умовах суспільної трансформації в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*, С. 102–106. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/6929/1/16.pdf>.
3. Дубич К.В. (2015). Механізми державного управління в недержавному суспільному секторі в системі надання соціальних послуг. *Концепція конференції «Соціальна робота: теорія, історія, інноватика»*, С. 19–20. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11776/Dubych.pdf?sequence=1>.

4. Козак М.Я., Зайченко О.Р. Перспективи вдосконалення організації надання соціальних послуг в Україні в умовах впровадження посади соціального менеджера. *Соціологія – соціальна робота та соціальне забезпечення – регулювання соціальних проблем*: матеріали X Міжнародної наукової конференції, Львів 14–15 травня 2020 р. 2020. URL: <https://directory.lpnu.ua/diplomas/113885/ua>.
5. Сич Т.В. (2013). Особливості управління соціальними закладами. Менеджмент у соціальній роботі. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 3(4). С. 159–167. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILE=&_S21STR=srutip_2013_3-4_21.
6. Ткачук Р.Л. (2012). Особливості управління соціальними процесами України: визначеність, ступінь розвитку, ефективність праці. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. № 3 (37), С. 271–279. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2012_3_37.
7. Тумаков М. (2009). Концептуалізація понять «менеджмент», «управління» в сучасному науковому дискурсі. *Політичний менеджмент*. № 3, С. 101–111. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/tulenkov_kontseptualizatsiia.pdf.
8. Штерма Т.В., Лазоряк А.В., Семіген А.С. (2015). Розвиток сучасного менеджменту як системи управління. *Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Економічні науки*. № 2(5), С. 188–192. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2015_2_36.

УДК 364-786*Анжела ФІТЬО*Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності**Науковий керівник:**к.і.н., доцент *НАГІРНЯК М.Я.*

ІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ У МІСЦЕВІ ГРОМАДИ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ

Інтеграція ветеранів у місцеві громади є важливим процесом для будь-якого суспільства, яке пережило військові конфлікти. Повернення до мирного життя вимагає від ветеранів не лише адаптації до нових соціальних умов, але й подолання психологічних та економічних викликів. Від успішної інтеграції залежить не тільки добробут самих ветеранів, але й стабільність громад, у які вони повертаються.

Соціальна адаптація ветеранів є одним із найважливіших аспектів їхнього повернення до мирного життя. Після тривалого перебування в умовах бойових дій, де налагоджуються зовсім інші типи взаємодії, ветеранам може бути складно знайти своє місце в цивільному суспільстві. Їхні соціальні навички можуть бути змінені через бойові дії, що ускладнює повернення до нормальних стосунків із друзями, родиною та колегами. Ветерани часто стикаються з нерозумінням з боку оточуючих, особливо тих, хто ніколи не переживав військових дій [3].

Місцеві громади відіграють важливу роль у процесі адаптації ветеранів, адже саме громада може створювати простір для соціальної взаємодії та взаємної підтримки. Програми менторства, соціальної роботи та громадські заходи можуть допомогти ветеранам поступово повернутися до мирного життя. Проте, без належної підтримки з боку

суспільства, ветерани можуть відчувати ізоляцію, що ускладнює їхню соціальну інтеграцію.

Ще одним важливим аспектом інтеграції є економічна адаптація. Після повернення з війни багато ветеранів стикаються з труднощами у пошуку роботи або професійної перекваліфікації. Ринкові умови, де цінується актуальний досвід і знання, можуть не відповідати навичкам, які вони здобули під час військової служби. Крім того, фізичні та психологічні травми можуть обмежувати їхню здатність працювати на певних посадах, що додатково ускладнює ситуацію [3].

Програми реінтеграції, що пропонують професійне навчання та консультування, можуть допомогти ветеранам здобути нові навички, які відповідають вимогам сучасного ринку праці. Місцеві громади також можуть сприяти створенню робочих місць або запуску соціальних підприємств, що спеціально враховують потреби ветеранів. Це сприятиме не тільки економічній стабільності ветеранів, але й загальному розвитку громади.

Один із найскладніших аспектів інтеграції ветеранів – це подолання психологічних наслідків війни. Психологічні травми, такі як посттравматичний стресовий розлад, можуть серйозно впливати на життя ветеранів і заважати їхній успішній інтеграції у громаду. Військові часто переживають почуття вини, тривоги або дезорієнтації після повернення до мирного життя. Важливо, щоб громади та держава забезпечували доступ до психологічної допомоги та підтримки для таких людей [1].

Організація груп підтримки, консультаційних центрів та психологічної реабілітації для ветеранів може стати ключовим елементом у подоланні цих викликів. Успішна реабілітація не лише покращить психологічний стан ветеранів, але й сприятиме їхньому активному залученню до життя громади [4].

Отже, інтеграція ветеранів у місцеві громади є складним процесом, який вимагає уваги до соціальних, економічних та психологічних аспектів. Для досягнення успішної інтеграції необхідно, щоб громади, держава та суспільство активно підтримували ветеранів, пропонуючи можливості для соціальної адаптації, професійного розвитку та психологічної реабілітації. Така підтримка не тільки допоможе ветеранам знайти своє місце в суспільстві, але й зміцнить громади, в яких вони живуть.

Список використаних джерел

1. Горенко М.В. Психологічне благополуччя ветеранів війни: діагностика та стратегії відновлення. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2023. № 16. С. 430–439
2. Єгоричева С., Лахижа М. Реінтеграція ветеранів війни в Україні: управлінські та економічні аспекти. *Розвиток міста*. 2024. № 2. С. 55–62.
3. Захаріна Т.І. Напрями соціальної роботи з ветеранами гібридної війни. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2023. Вип. 1. С. 55-59.
4. Повернись живим – Благодійний фонд. URL: <https://savelife.in.ua>.

УДК 34: 334.75**Діана ШПРАХА**Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності**Науковий керівник:**к.і.н., доцент **КОСТИШИН Е.І.****АКТУАЛЬНІСТЬ АУТСОРСИНГУ СОЦІАЛЬНИХ
ПОСЛУГ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ**

Розвиток соціальних послуг є важливою складовою низки державних реформ, у т.ч. реформи соціальної сфери, деінституалізації, децентралізації, безбар'єрності, інклюзивної освіти, реформи у сфері охорони здоров'я тощо.

Чинне законодавство у сфері соціальних послуг та самоврядування покладає значну частину відповідальності за організацію надання соціальних послуг та їх фінансування на органи місцевого самоврядування та, відповідно, на місцеві бюджети громад. Закон України «Про соціальні послуги» (ст. 16 п. 6) визначає перелік з 18 базових соціальних послуг, які за потреби мають бути надані особі або сім'ї максимально наближено до місця свого проживання або вдома [6]. Відповідальність за забезпечення цього права Закон покладає на органи місцевого самоврядування .

На законодавчому рівні неурядові та приватні установи визнаються повноцінними надавачами соціальних послуг, за умови, що їхня діяльність відповідає визначеним критеріям і є внесеною до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг – автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи, призначеної для збирання, реєстрації, накопичення, зберігання, використання, знеособлення і знищення даних про надавачів та отримувачів соціальних послуг, визначених законодавством [5].

Перелік, короткий опис та строки надання соціальних послуг, а також перелік категорій отримувачів цих послуг

міститься у Класифікаторі соціальних послуг [2]. Чинна редакція Класифікатора містить 43 соціальні послуги. При цьому, державні стандарти надання соціальних послуг наявні лише для 31 послуги [1], що створює перешкоди для надання тих послуг, державних стандартів для яких бракує.

Наразі в Україні можна виділити чотири основні типи надавачів соціальних послуг: державні/комунальні установи, приватні організації; фізичні особи-підприємці та неурядові організації. Відповідно до доступних адміністративних даних, наразі основними надавачами соціальних послуг в Україні є установи державної/комунальної форми власності.

За результатами дослідження, виконаного аналітичним центром Cedos для проєкту «Модель замовлення соціальних послуг у неурядових організацій», що фінансується Програмою польської співпраці у сфері розвитку Міністерства закордонних справ Республіки Польща, більшість неурядових та приватних організацій, які надають соціальні послуги, а також надавачів, що працюють як фізичні особи-підприємці, сконцентрована в громадах, центром яких є місто-обласний центр. Такі надавачі нерівномірно розподілені по областях України. За даними Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг, приватні організації наявні лише в 12 областях України та м. Київ. Сумарно у м. Києві, Одеській, Львівській, Харківській та Миколаївській областях представлено майже стільки ж неурядових надавачів соціальних послуг, скільки разом в усіх інших областях України. Серед неурядових організацій, що внесені до Реєстру як надавачі, за чисельністю переважають громадські організації та благодійні організації [4].

Часто комунальні надавачі соціальних послуг не спроможні задовольнити потребу жителів у соціальних послугах і органи місцевого самоврядування шукають альтернативні варіанти, зокрема, використовують аутсорсинг.

Під аутсорсингом розуміють делегування органами державної влади та органами місцевого самоврядування неурядовим організаціям, приватним надавачам соціальних послуг, іншим фізичним та юридичним особам повноважень з надання соціальної послуги [3].

Визначають такі способи аутсорсингу соціальних послуг: державно-приватне партнерство; закупівля соціальних послуг; конкурс соціальних проектів; підтримка діяльності неурядових організації (НУО) на виконання місцевих програм; співробітництво територіальних громад; міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами; соціальне замовлення.

У громадах, в яких такий досвід був, найчастіше використовувалися такі механізми: закупівля послуг шляхом соціального замовлення, конкурси соціальних проектів. надання фінансової підтримки статутної діяльності громадських організацій, що провадять діяльність на території громади, а також співфінансування залучення безробітних до суспільно корисних оплачуваних робіт в інтересах громади [4, с. 109-110].

Впровадженню аутсорсингу в територіальних громадах заважають певні процедурні бар'єри. Найчастіше такі бар'єри пов'язані із недосконалою законодавчою базою України, і, відповідно, на них можна вплинути шляхом зміни законодавства або покращення процедур регіонального впровадження норм чинного законодавства. Так, державно-приватне партнерство (ДПП) регулюється Законом України «Про державно-приватне партнерство», закупівля соціальних послуг, як вид аутсорсингу – ЗУ «Про публічні закупівлі», співробітництво територіальних громад – ЗУ «Про співробітництво територіальних громад» та статтями 93, 101 Бюджетного кодексу України; соціальне замовлення – найпоширеніший вид аутсорсингу – ЗУ «Про соціальні послуги» та Порядком надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення та компенсації надавачам вартості

соціальних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 р. № 450. Крім того, організація соціального замовлення має часовий зв'язок із затвердженням місцевого бюджету. Відповідно до статті 26 Закону України «Про соціальні послуги» рішення про проведення конкурсу на надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів приймається не пізніше 1 березня відповідного бюджетного періоду або не пізніше 30 календарних днів після внесення змін до відповідного бюджету.

Але незважаючи на перепони, ми вбачаємо такі перспективи застосування аутсорсингу в територіальній громаді:

1. Аутсорсинг дозволить територіальним громадам зменшити витрати, зосередившись на ключових функціях, передаючи інші послуги фахівцям.

2. Залучення зовнішніх підрядників може забезпечити вищу якість обслуговування завдяки спеціалізації та досвіду.

3. Аутсорсинг дозволяє швидко реагувати на зміни в потребах громади, адаптуючи послуги до нових умов.

4. Спеціалізовані компанії часто мають доступ до сучасних технологій і інновацій, що може покращити ефективність роботи громади.

5. Аутсорсинг може підтримувати розвиток малого та середнього бізнесу в громаді, створюючи нові робочі місця.

6. Вивільнені ресурси дозволяють громадам зосередитися на стратегічному плануванні та розвитку соціальної інфраструктури.

7. Ефективне управління та якісні послуги можуть зробити громаду більш привабливою для інвесторів.

8. Конкурентний відбір підрядників може сприяти більшій прозорості у використанні бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. Збірник державних стандартів соціальних послуг: навчальний посібник. Упоряд.: Е.І. Костишин, В.М. Логвиненко, В.В. Лис, М.Я. Нагірняк, А.Я. Цюприк. Львів : ЛДУ БЖД. 2023. 537 с.
2. Класифікатор соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.06.2020 р. № 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>.
3. Механізми забезпечення аутсорсингу соціальних послуг на прикладі соціального замовлення. (2023). Асоціація міст України. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/44_soczah_2023_metod_2.pdf.
4. Наталія Ломоносова, Аліна Хелашвілі, Юлія Кабанець Співпраця громад із недержавним сектором у сфері надання соціальних послуг. Аналітичний центр Cedos &. 2023. 166 с. URL: https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/spivpraczya_gromad_iz_nederzhavnym_sektorem_u_sferi_nadannya_soczialnyh_poslug.pdf.
5. Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 р. № 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99-2021-%D0%BF#Text>.
6. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T192671>.

УДК 364.62:004.738**Мар'ян БОРСУК**Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності**Науковий керівник: БІЛЕЦЬКИЙ О.П.**

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Практика соціальної роботи значною мірою залежить від рівня професійної підготовки соціальних працівників. Це, у свою чергу, підкреслює необхідність пошуку найбільш ефективних технологій, методів навчання та перегляду змістового наповнення підготовки відповідно до сучасних викликів та соціальних змін.

Освітній процес для здобувачів вищої освіти у сфері соціальної роботи є орієнтованим не лише на досягнення високого рівня знань, що є надзвичайно важливим для підготовки компетентних фахівців, але й на розвиток культурних, гуманістичних та духовних цінностей, а також на дотримання моральних принципів і норм, що має особливо велике значення в цій галузі. Високий рівень професійної компетентності майбутнього соціального працівника передбачає наявність розвинених загальнокультурних і професійних навичок, потреби в самовдосконаленні, а також усвідомлення ролі позитивної поведінкової діяльності та її мотивації. Професійна освіта має бути орієнтована не стільки на традиційні методики, скільки на інноваційні науково-педагогічні та психологічні технології [2].

Окрім зазначеного, слід також звернути увагу на кілька інших аспектів. Розширення діапазону використання інтерактивних методів. Інтерактивні методи навчання являють собою способи організації активної взаємодії між педагогом і здобувачем освіти, що дозволяють учасникам вести діалог, досягати взаєморозуміння та отримувати

позитивні дидактичні й виховні результати. Це співнавчання, в якому беруть участь два рівноправні суб'єкти: педагог і здобувач. Основним принципом інтеракції є постійна взаємодія не лише між студентом і викладачем, але й між самими здобувачами, їх активна співпраця, спілкування та співробітництво. Навчити цьому майбутнього соціального працівника у закладах вищої освіти є надзвичайно важливим завданням, оскільки йому доведеться взаємодіяти з різними групами клієнтів, ветеранами війни, особами, які перебувають в складних життєвих обставинах та ін., адекватно їх сприймати та розуміти [1].

У сучасному суспільстві цифровізація висуває нові вимоги до підготовки фахівців. Ключовим аспектом підготовки майбутніх спеціалістів соціальної роботи, що визначає рівень їхньої професійної компетентності, є забезпечення ефективності їхньої діяльності в умовах інформатизації. Це досягається шляхом набуття необхідних знань і вмінь щодо створення та використання інформаційних продуктів, а також розвитку навичок застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній сфері [4]. Практика соціальної роботи в сучасних умовах вимагає не лише використання цифрового середовища в професійній діяльності, але й володіння навиками створення певних віртуальних продуктів. Це потребує формування нових, нетипових для соціальних працівників, професійних якостей та вмінь зі створення та адміністрування інформаційних ресурсів. В останні роки в Україні з'являються сервіси, що надають соціальні послуги населенню в повному обсязі в дистанційному форматі без необхідності відвідування установи та витрат часу. Такий підхід передбачає широке застосування сучасних інформаційних технологій, що у свою чергу вимагатиме фахівців з досвідом роботи з відповідними ресурсами [3]. Таким чином, необхідно формувати та вдосконалювати

відповідні навички фахівців, що можливо реалізувати в процесі професійної підготовки в закладі освіти.

Отже, необхідно постійно вдосконалювати професійну підготовку соціальних працівників, акцентуючи увагу на необхідності використання сучасних технологій та методів навчання. Професійна освіта має орієнтуватися на інноваційні науково-педагогічні технології.

Список використаних джерел

1. Васянович Г., Логвиненко В. Використання інтерактивних методів навчання в процесі підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2023. Т. 68. С. 85–93.
2. Васянович Г.П. Логвиненко В.М. Філософсько-методологічні засади підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи в умовах війни. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 52. Том 1. С. 87–90.
3. Логвиненко В.М., Грицанюк В.В. Цифрова трансформація суспільства та інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності фахівців соціальної роботи: сучасні виклики. *Науковий часопис національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Збірник наукових праць. 2022 р. Вип. 87. С.53–57.
4. Руденко Л. Самоосвіта і саморозвиток майбутніх фахівців соціального захисту в інформаційному суспільстві. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2017. Вип. 49. С. 157–160.

УДК 304.444**Ксенія ОЛЕКСИН**Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності**Науковий керівник: БІЛЕЦЬКИЙ О.П.****СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ: ВИКЛИКИ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА
ШЛЯХИ РОЗВИТКУ**

Сучасна підготовка фахівців соціальної сфери характеризується кількома важливими тенденціями. Посилюється міждисциплінарний підхід, що охоплює не лише соціальну роботу, але й суміжні галузі, такі як психологія, право та медицина. Інноваційні освітні технології, такі як дистанційне навчання, симуляції та інтерактивні методи, використовуються для підтримки розвитку практичних навичок, необхідних для ефективного реагування на складні соціальні ситуації. Освітні програми все частіше орієнтуються на компетентнісний підхід, що включає розвиток критичного мислення, комунікаційних та управлінських навичок.

Втім, процес підготовки фахівців стикається з низкою викликів. Серед них – швидкі зміни в соціальному середовищі, які потребують постійного оновлення знань та методів роботи. Теоретична підготовка часто недостатньо інтегрується з практичним досвідом, що ускладнює адаптацію випускників до професійних реалій. Також є проблема обмеженого фінансування навчальних закладів, що перешкоджає впровадженню сучасних технологій. Важливою залишається і відсутність системної підтримки для підвищення кваліфікації діючих фахівців [4, с. 130].

Перспективи розвитку галузі полягають у посиленні співпраці між освітніми, державними та неурядовими організаціями з метою підвищення якості підготовки фахівців.

Важливо створювати умови для безперервної освіти, розширювати програми міжнародного співробітництва та обміну досвідом. Впровадження штучного інтелекту та аналізу великих даних створює нові можливості для дослідження соціальних питань і розробки адаптивних рішень.

Серед основних тенденцій у професійній підготовці соціальних працівників у вищій освіті виділяються: адаптація міжнародного досвіду шляхом залучення закордонних спеціалістів, які мають практичний досвід у вирішенні соціальних проблем; збільшення різноманітності та кількості інтерактивних методів навчання; а також організація практичних стажувань для студентів спеціальності «соціальна робота» в різних установах та компаніях, що сприяє зміцненню співпраці з потенційними роботодавцями [1, с. 460].

Для забезпечення високої якості роботи соціальних працівників важливо постійно вдосконалювати їхню професійну майстерність. Особливу увагу слід приділяти розвитку методологічних та соціальних навичок, здатності застосовувати знання у сфері права, оперативно приймати рішення, визначати відповідні інституції та використовувати наукові знання в практичній діяльності. Також важливо вміти інтегрувати сучасні технічні досягнення в роботу. Знання, отримані під час навчання, мають постійно перевірятися на практиці, доповнюватися досвідом і актуалізуватися з урахуванням новітніх концепцій та рішень у соціальній роботі.

Професійний розвиток працівників соціальної допомоги та інтеграції може реалізовуватися за допомогою різноманітних форм навчання. Це може бути самоосвіта, участь у курсах, семінарах, конференціях, консультування з фахівцями, які часто залучаються в рамках проєктів з правових питань, розвитку соціальної роботи чи активізації клієнтів. Також можливе навчання в аспірантурі для працівників соціальних установ і забезпечення безперервного обміну інформацією та знаннями між структурними підрозділами. Це може включати кампанії з просвітництва та

інформування, що мають на меті формування позитивного ставлення до соціальної політики та залучення громадськості до обговорення актуальних соціальних питань [2, с. 272].

Для забезпечення якісної підготовки фахівців із соціальної роботи важливо зосередитися на кількох ключових аспектах. Перш за все, освітні програми повинні відповідати потребам ринку та викликам сучасної соціальної сфери, з урахуванням національних і міжнародних стандартів. Значна увага має приділятися практичній складовій, яка повинна складати понад 50% навчання, а також питанням професійної етики. Освітні методики необхідно постійно оновлювати, інтегруючи новітні технології, такі як онлайн-курси та інтерактивні методи. Важливим є залучення висококваліфікованих викладачів, які не лише мають теоретичні знання, а й володіють практичним досвідом у соціальній сфері. Вони повинні регулярно підвищувати свою кваліфікацію та брати активну участь у професійних спільнотах.

Практична підготовка студентів є важливим елементом навчального процесу і повинна охоплювати досвід роботи в різноманітних соціальних службах. Крім того, важливо забезпечити сучасну матеріально-технічну базу, включаючи обладнані аудиторії, комп'ютерні класи, бібліотеки та мультимедійні засоби. Моніторинг якості освіти та оцінювання професійного розвитку студентів мають бути систематичними. Важливим також є розвиток партнерств між навчальними закладами та організаціями соціальної сфери, що дозволить підтримувати практичне стажування та залучення студентів до реальної професійної діяльності [3, с. 121].

Сучасні методи підготовки спеціалістів у соціальній сфері вимагають врахування викликів, які постають перед суспільством, а також адаптації навчальних програм до нових умов. Незважаючи на значні досягнення в розвитку навчальних методик, залишаються проблеми, пов'язані з інтеграцією теоретичних знань з практичним досвідом, а

також з потребою у висококваліфікованих викладачах. Ефективна підготовка фахівців неможлива без акценту на практичній складовій освіти, що дозволяє студентам отримувати реальний досвід в роботі з клієнтами.

Підтримка партнерств між освітніми установами та соціальними організаціями відкриває нові можливості для практичного навчання та стажувань, що сприяє підвищенню якості підготовки. Крім того, важливо впроваджувати інноваційні технології та методи навчання, які відповідають сучасним вимогам. Отже, цілісний підхід до підготовки спеціалістів у соціальній сфері сприятиме формуванню професіоналів, які зможуть ефективно справлятися зі складними соціальними проблемами та реалізовувати інноваційні рішення, що відповідають сучасним викликам.

Список використаних джерел

1. Зозуляк-Случик Р.В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 460 с.
2. Канівець А. Професійна діяльність та підготовка фахівців соціальної сфери: сучасні тенденції, виклики та перспективи. *Грааль науки*, 2021, (7), 272–274.
3. Савельчук І.Б. Підготовка соціальних працівників у сучасних умовах: інноваційні тенденції. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 1. С. 120–125.
4. Скачкова Г.С. Особливості сучасної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»: Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць*, 2016, № 3(48), 128–133.

УДК 371.2:369.4:37.013***Анастасія АНДРУЩИШИН***

Львівський державний університет

безпеки життєдіяльності

Науковий керівник: *БІЛЕЦЬКИЙ О.П.***РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ФОРМУВАННІ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ
ПРАЦІВНИКІВ**

Теоретичні основи соціальної педагогіки складаються з фундаментальних ідей і принципів, які впливають на формування професійного мислення соціальних педагогів та їх підхід до роботи з різними соціальними групами. Передусім, соціальна педагогіка базується на концепції гуманізму, що підкреслює цінність кожної людини як індивідуальності. Ця ідея закладає основу для поваги до особистості, незалежно від її соціального статусу чи особливих потреб, і сприяє формуванню емпатійного та підтримуючого підходу у професійній діяльності.

Соціальні педагоги орієнтуються на створення умов, які сприяють інтеграції вразливих груп населення в суспільство, допомагаючи їм здобувати необхідні навички для соціальної адаптації та активної участі в громадському житті. Одним із ключових принципів соціальної педагогіки є індивідуальний підхід до кожної людини. Цей принцип дозволяє соціальним педагогам ефективно працювати з різними соціальними групами, зокрема дітьми, підлітками, людьми похилого віку, особами з інвалідністю або тими, хто опинився у складних життєвих обставинах [3, с. 51].

Ще одним важливим аспектом теоретичних основ соціальної педагогіки є міждисциплінарність. Соціальна педагогіка інтегрує знання з інших наукових дисциплін, таких як психологія, соціологія, педагогіка, щоб розуміти багатогранність соціальних явищ та ефективно вирішувати

проблеми, пов'язані з соціалізацією, адаптацією і розвитком особистості. Це дає соціальному педагогу можливість застосовувати широкий спектр інструментів і методик для ефективної роботи з різними соціальними групами.

Практичні методи підготовки соціальних педагогів мають велике значення для розвитку професійних навичок, оскільки вони дозволяють застосовувати теоретичні знання в реальних життєвих ситуаціях. Одним з ключових напрямків є впровадження соціально-педагогічних технологій у навчальні програми, що допомагає майбутнім фахівцям засвоїти необхідні навички, такі як комунікація, емоційний інтелект, соціальне планування та управління конфліктами.

Соціально-педагогічні технології передбачають цілісний підхід до формування фахових компетенцій, де акцент робиться на взаємодії між людьми та соціальним середовищем. Наприклад, для розвитку комунікативних навичок використовуються такі методи, як рольові ігри, симуляції реальних ситуацій, групові дискусії та індивідуальні консультації [1, с. 496]. У таких тренінгах студенти вчать не тільки слухати й розуміти співрозмовника, але й знаходити конструктивні шляхи вирішення соціальних і міжособистісних конфліктів. Ці вправи дозволяють соціальним педагогам на практиці відточувати навички ефективної комунікації, що є однією з основних складових їхньої професійної діяльності.

Емоційний інтелект- ще один важливий елемент, який активно розвивається за допомогою практичних методів навчання. Набуття цієї навички включає в себе вміння розпізнавати власні емоції та керувати ними, а також розуміти емоції інших людей. Студентам пропонуються вправи, спрямовані на розвиток емпатії, стресостійкості та навичок емоційної регуляції. Це особливо важливо у складних ситуаціях, коли їм потрібно надавати підтримку людям у кризових ситуаціях [2, с. 5].

Соціальне планування – це також одна з ключових навичок, яка розвивається під час практичної підготовки соціальних педагогів. Для цього використовуються методики проектного підходу, коли студенти залучаються до розробки та впровадження соціальних проектів, спрямованих на підтримку різних соціальних груп. Це може бути планування заходів для дітей з особливими потребами, організація допомоги для літніх людей або створення програм соціальної адаптації для підлітків.

Управління конфліктами є ще однією важливою навичкою, яку соціальні педагоги відпрацьовують під час практичних занять. Конфліктні ситуації часто виникають у соціальній сфері, тому фахівці повинні мати здатність оперативно і професійно реагувати на них. Для цього використовуються методи моделювання конфліктних ситуацій, де студенти вчаться аналізувати причини конфлікту, знаходити оптимальні шляхи його вирішення та запобігати його ескалації [4, с. 56].

Окрім цього, важливою частиною підготовки соціальних педагогів є практики, які проводяться у соціальних установах, таких як школи, центри соціальної допомоги, реабілітаційні центри та громадські організації. Це дає студентам можливість потрапити в реальне робоче середовище, взаємодіяти з клієнтами та колегами, аналізувати соціальні проблеми на місці та пропонувати рішення на основі теоретичних знань і практичних навичок. Соціальна педагогіка відіграє важливу роль у розвитку ключових компетенцій, необхідних для ефективної роботи з різними соціальними групами. Ще однією важливою компетенцією, яку розвиває соціальна педагогіка, є соціальна відповідальність. Соціальні педагоги вчаться брати на себе відповідальність за сприяння соціальному розвитку та підтримку тих, хто потребує допомоги. Вони не лише вирішують поточні проблеми, але й працюють над попередженням соціальних ризиків та розвитком програм, які

допомагають покращувати умови життя соціально вразливих груп.

Соціальна педагогіка підкреслює необхідність колективної роботи, оскільки вирішення складних соціальних проблем вимагає комплексного підходу та об'єднання зусиль різних фахівців. Соціальна педагогіка також сприяє розвитку здатності до підтримки різних соціальних груп. Майбутні соціальні педагоги вчать надавати допомогу не лише на індивідуальному рівні, але й працювати з групами людей, що мають спільні проблеми або потреби. Це може бути робота з групами дітей з особливими освітніми потребами, молоддю з соціально неблагополучних сімей або літніми людьми. Така робота вимагає вміння організувати групову взаємодію, підтримувати колективну мотивацію та допомагати кожному учаснику відчути себе частиною спільноти. Соціальна педагогіка допомагає розвивати ці навички через залучення до практичних занять, де студенти отримують досвід роботи з різними соціальними групами в різних контекстах, навчаючись гнучкості у підходах та методах підтримки [5, с. 99].

Таким чином, соціальна педагогіка не лише передає знання про соціальні процеси, але й активно сприяє формуванню комплексу компетенцій, таких як емпатія, соціальна відповідальність, здатність до співпраці та підтримки соціальних груп. Ці компетенції є важливими для ефективної роботи соціальних педагогів, допомагаючи їм відповідально та з чуйністю підходити до вирішення складних соціальних проблем і надавати підтримку тим, хто цього найбільше потребує.

Список використаних джерел

1. Архипова С.П., Майборода Г.Я., Тютюнник В.В. Методи та технології роботи соціального педагога: навчальний посібник. Київ: Слово, 2011. 496 с.

2. Бундак М.В. Вплив емоційного інтелекту на формування мовної естетичної свідомості студентів під час вивчення зарубіжної літератури. *Формування мовного естетичного ідеалу засобами навчальних дисциплін: збірник наукових праць / редкол.: С.В. П'ятаченко (голова), І.Б. Іванова, З.В. Савченко та ін. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2022. С. 5–10.*
3. Гончаренко, С.У. Педагогіка та соціальна робота: теорія і методика. Київ: Видавничий центр «Академія», 2016. С. 45–78.
4. Кравченко Т., Брецько І. Аналіз міжособистісної взаємодії вчителя під час конфліктних ситуацій та визначальні фактори. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота», 2009. Вип. 16-17. С. 56–58.*
5. Титаренко, Т.М. Соціальна педагогіка: сучасні підходи та технології. Київ: Наукова думка, 2017. С. 88–115.

УДК:316.3

Ольга ГДУЛЯ

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Науковий керівник: БІЛЕЦЬКИЙ О.П.

СОЦІАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І СОЦІАЛЬНА РОБОТА: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Соціальне управління та соціальна робота тісно пов'язані між собою і мають значний вплив на соціальний розвиток. Соціальне управління спрямоване на організацію, управління та координацію соціальних процесів і послуг для забезпечення соціальної справедливості, інтеграції та добробуту громадян. Соціальна робота зосереджена на

наданні допомоги окремим особам, сім'ям і групам, які перебувають у складних життєвих обставинах, з метою сприяння соціальної адаптації та поліпшення умов життя.

Взаємозв'язок полягає в тому, що соціальний менеджмент створює та впроваджує програми, а соціальні працівники реалізують їх на місцевому рівні. Менеджмент забезпечує планування, моніторинг та ефективне використання ресурсів для вирішення соціальних проблем, тоді як соціальні працівники працюють безпосередньо з населенням і впливають на умови його життя.

Вплив цих секторів на соціальний розвиток проявляється у зниженні рівня бідності, підтримці соціальної згуртованості, покращенні здоров'я населення та створенні рівних можливостей для людей з усіх верств суспільства. [1, с. 277].

Соціальний менеджмент і соціальна робота разом сприяють стабільності та гармонії соціальних відносин, допомагаючи вирішувати важливі соціальні проблеми. Соціальний менеджмент відіграє стратегічну роль, керуючи соціальними системами та організаціями, розробляючи політику та програми для вирішення соціальних проблем. Він відповідає за оптимізацію соціальних послуг і забезпечення їх доступності для всіх громадян. Ця діяльність включає планування, бюджетування, розподіл ресурсів, управління людськими ресурсами та оцінку програм.

Соціальна робота, з іншого боку, відіграє активну роль, зосереджуючись на безпосередній взаємодії з людьми. Вона допомагає вразливим верствам населення долати життєві труднощі, захищати їхні права та сприяти соціальній інтеграції. Це включає як фізичну, так і психологічну/емоційну підтримку, що дозволяє людям подолати кризу та знайти ресурси для покращення свого життя. [2, с. 65].

Ці два напрямки мають вирішальне значення для суспільного розвитку. Це пов'язано з тим, що вони не лише надають допомогу людям, які її потребують, але й

розробляють довгострокові механізми вирішення соціальних проблем. Вони допомагають зменшити соціальну нерівність, запобігти соціальним конфліктам і забезпечити справедливий розподіл суспільних благ.

Соціальний менеджмент і соціальна робота тісно пов'язані між собою. Соціальний менеджмент займається організацією та управлінням процесами в соціальній сфері, включаючи планування, координацію та управління програмами, спрямованими на допомогу різним групам людей. Соціальна робота, з іншого боку, передбачає безпосередню роботу з людьми, надання підтримки, допомоги та ресурсів для вирішення їхніх проблем. [3, с. 368].

Завдяки взаємодії соціального управління та соціальної роботи суспільство має змогу отримувати необхідні послуги та мінімізувати такі соціальні проблеми, як бідність, безробіття та дискримінація. Це, в свою чергу, сприяє розвитку суспільства в цілому, підвищує рівень життя громадян та забезпечує стійкі умови для розвитку громади.

Соціальний менеджмент і соціальна робота взаємопов'язані через їхній вплив на систему соціальної підтримки: менеджмент забезпечує ефективне використання ресурсів, а соціальні працівники допомагають окремим особам і громадам у досягненні їхніх цілей. Соціальні менеджери визначають пріоритетні напрямки для вирішення проблем на макрорівні, такі як реформування політики соціального захисту, розробка програм соціальної інтеграції та підвищення якості соціальних послуг.

Соціальні працівники взаємодіють з окремими особами та групами на мікрорівні, допомагаючи їм долати життєві труднощі, інтегруватися в суспільство та отримати доступ до послуг. Ця взаємодія дає окремим особам засоби для вирішення їхніх проблем, а управління систематично покращує умови життя суспільства в цілому [4, с. 406].

Такі зв'язки впливають на соціальний розвиток, сприяючи соціальній згуртованості, зменшенню нерівності та

забезпеченню соціальної стабільності. Підтримка вразливих груп населення та розбудова ефективної соціальної інфраструктури можуть зменшити соціальну напругу та запобігти кризам. Таким чином, соціальне управління та соціальна робота працюють разом для зміцнення соціального добробуту, сприяють сталому розвитку та покращенню якості життя всіх членів суспільства.

Взаємозв'язок між соціальним управлінням і соціальною роботою проявляється також у тому, що соціальне управління розробляє стратегії та політику, спрямовані на довгострокові зміни в суспільстві, а соціальна робота займається реалізацією стратегій на індивідуальному та колективному рівнях. Така співпраця робить соціальні програми більш ефективними, оскільки соціальні працівники можуть впливати на розробку політики через зворотний зв'язок з клієнтами та їхніми потребами.

Управління в соціальній сфері передбачає дослідження та аналіз для оцінки соціальних проблем, прогнозування їх розвитку та планування ефективних рішень. Соціальна робота є важливим джерелом інформації в цьому процесі. Це пов'язано з тим, що соціальні працівники мають безпосередній доступ до реальних проблем і потреб людей. Це допомагає їм адаптувати програми, які є доречними та ефективними для конкретних громад [5, с. 154].

Соціальний менеджмент зосереджується на управлінні системою соціальної допомоги, створюючи ресурси, інфраструктуру та нормативно-правову базу, які дозволяють соціальним працівникам успішно виконувати свої функції. Поєднання інституційного та індивідуального підходів до надання допомоги є ключовим для розвитку інклюзивного та справедливого суспільства, де кожен має можливість отримати підтримку та знайти своє місце.

Такий симбіоз забезпечує взаємодію між урядами, організаціями громадянського суспільства та населенням і стимулює позитивні соціальні зміни. Це дозволяє їм краще

реагувати на виклики часу, швидше адаптуватися до змін і створювати суспільства з високим рівнем соціальної справедливості та безпеки [6, с. 687].

Таким чином, взаємодія між соціальними управлінням і соціальною роботою має вирішальне значення для соціального розвитку. Соціальний менеджмент забезпечує стратегічне планування, ефективне управління ресурсами та створення умов для соціальних змін, тоді як соціальна робота реалізує ці стратегії на практиці, працюючи безпосередньо з людьми. Разом вони сприяють зменшенню соціальної нерівності, інтеграції вразливих груп, забезпеченню соціальної стабільності та підвищенню якості соціального життя.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В.П. Соціальна робота. Книга 7. Менеджмент соціальної роботи: Навчальний посібник. К.: ДЦССМ, 2003. 277 с.
2. Главацька О.Л. Менеджмент соціальної роботи Курс лекцій. Тернопіль, ТДПУ, 2009. 65 с.
3. Лукашевич М.П. Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): підручник. К. : Каравела, 2009. 368 с.
4. Мельник П.В., Філоненко М.М., Гацька Л.П., Кошарська Н.Е. Менеджмент: Навч. посібник. Ірпінь: Академія ДПС України 2001. 154 с.
5. Менеджмент соціальної роботи: навч. посіб. / Л.А. Колбіна. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2017. 406 с.
6. Шегда А.В. Менеджмент: Підручник. К.: Знання, 2004. 687 с.

УДК 005.35:631.11

Анжела ФІТЬО

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Науковий керівник:

к.н.держ.упр., доцент **ГОНТАР З.Г.**

СОЦІАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У КРИЗОВИХ УМОВАХ: ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ТА ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну стало великим випробуванням для нашої держави. Війна суттєво погіршила становище багатьох громадян, змусивши їх зіткнутися з обставинами, яких вони ніколи раніше не зазнавали: втрата майна, житла, роботи, документів, а також залишення без засобів для існування та необхідної підтримки, чи догляду.

Воєнні конфлікти породжують масштабні соціальні та гуманітарні виклики, що вимагають оперативних та ефективних дій з боку державних інституцій, громадських організацій та міжнародних партнерів.

Соціальний менеджмент - це управління соціальними процесами, послугами та ресурсами для підтримки населення, яке опинилося у кризовій ситуації. У періоди війни соціальний менеджмент відіграє особливу роль, оскільки передбачає координацію дій для забезпечення базових потреб населення, стабілізації соціальних систем і підтримки вразливих груп. Це управління включає не лише надання термінової допомоги, а й довгострокове планування та адаптацію соціальних послуг до нових викликів [2].

Соціальний менеджмент є одним із виду управлінської діяльності, де людина виступає, як основний суб'єкт і об'єкт впливу в межах організацій, що функціонують у соціальній сфері [2].

Соціальний менеджмент хоча й належить до соціального управління, але охоплює значно вужчу сферу діяльності. Він зосереджується переважно на організації соціальних систем, які спрямовані на досягнення певних цілей.

Воєнний час вимагає інноваційних стратегій, чіткої координації, розподілу ресурсів і швидкої реакції. Ефективне управління в кризових умовах потребує тісної співпраці державних органів, громадських організацій та міжнародних інституцій. Спільні плани дій дозволяють спрямувати ресурси туди, де вони найбільше потрібні. У кризових умовах важливо не лише надавати термінову допомогу, але й розробляти довгострокові стратегії для забезпечення стійкості системи соціальних послуг [3].

Перш за все, соціальний менеджмент під час війни спрямований на задоволення базових потреб населення: забезпечення безпеки, медичної допомоги, житла та соціальних послуг. Другим важливим аспектом є підтримка інститутів, які забезпечують стабільність суспільства. Це стосується не тільки державних структур, але й неурядових організацій, які працюють в умовах гуманітарної кризи. Успіх таких організацій залежить від того, наскільки ефективно вони можуть мобілізувати свої ресурси та адаптуватися до умов, що швидко змінюються. Третя задача соціального менеджменту полягає у забезпеченні єдності суспільства. Під час війни загроза внутрішнього конфлікту є особливо великою, оскільки в умовах кризової ситуації можуть загостритися соціальні, політичні чи етнічні конфлікти [3].

Соціальні програми мають бути гнучкими та адаптивними, щоб швидко реагувати на зміни. Наприклад, підтримка внутрішньо переміщених осіб потребує переходу від екстреної допомоги до довготривалих програм інтеграції.

Існує декілька ключових стратегій, які використовуються у сфері соціального менеджменту під час воєнних конфліктів. Однією з основних є мобілізація та

ефективне управління ресурсами. Війна значно обмежує доступ до ресурсів, тому першочерговим завданням є їх правильний розподіл. Це стосується не лише фінансових та матеріальних ресурсів, а й людського потенціалу, бо в умовах бойових дій багато людей втрачають роботу, доступ до послуг і стають внутрішньо переміщеними особами [1].

У період війни дуже важливо зміцнювати соціальні зв'язки та підвищувати рівень солідарності у суспільстві. Це досягається через активну підтримку громадських ініціатив, роботу з місцевими громадами, які надають допомогу людям, які опинилися в складних обставинах. Важливим аспектом тут є подолання соціальних та етнічних конфліктів, які можуть посилюватися під час кризових періодів [1].

Війна завдає величезного психологічного удару на населення, тому забезпечення доступу до програм реабілітації, підтримки психічного здоров'я та допомоги людям, які постраждали від бойових дій. Це стосується як цивільних, так і військових, які повертаються з фронту.

Отже, соціальний менеджмент у кризових умовах воєнного часу є ключовим інструментом для підтримки стабільності суспільства та мінімізації негативних наслідків конфлікту. Ефективні стратегії, такі як мобілізація ресурсів, соціальна інтеграція та психологічна підтримка, допомагають управляти суспільними процесами і реагувати на нагальні потреби населення. Проте реалізація цих стратегій стикається з викликами, включаючи обмеженість ресурсів, психологічний тиск і непередбачуваність воєнної ситуації. Успішність соціального менеджменту залежить від здатності адаптуватися до змін, зберігати довіру до інституцій та забезпечувати підтримку на всіх рівнях суспільства. В умовах війни сильний і гнучкий соціальний менеджмент є важливим чинником для відновлення та подальшого розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Бичук І.О, Самойленко В.В, Настенко М.М. Соціальний менеджмент як інструмент підвищення мотивації працівників. *Успіхи і досягнення у науці*. № 7(7). 2024. С. 189–206.
2. Тимошко Г.М. Менеджмент соціальної роботи. Навчальний посібник. Ніжин: ПП Лисенко М.М. 2011. 308 с.
3. Усанова Л.А. Сучасні виклики до менеджменту в умовах соціально-економічних ризиків. *Соціально-економічні, політичні та гуманітарні виміри національного та місцевого розвитку* : зб. наук. ст. учасників четвертої всеукраїнської наук.-практ. конф. / редкол.: С.В. Степаненко (голова ред.) та ін. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка. 2024. С. 95–99.

УДК 7.067: 364.652.2-054.73

Ольга ЛУЦИШИН

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Науковий керівник:

к.філос.н., доцент **ЛОГВИНЕНКО В.М.**

СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ТА ПІДТРИМКА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

На сьогоднішній день Україна та її громадяни стикаються з безпрецедентною проблемою: люди змушені залишати свої постійні місця проживання та переселятися в інші регіони країни. Фактором подолання негативних наслідків війни є розроблення відповідної державної політики та пошук раціональних механізмів її реалізації [4]. В цьому контексті питання соціального супроводу та

підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО) набуває особливої актуальності. Необхідність соціальної підтримки таких осіб обумовлена низкою факторів, що виникають внаслідок їхнього вимушеного переселення. ВПО стикаються з численними викликами, які потребують комплексного підходу для забезпечення їхньої адаптації та інтеграції в нові громади. Також необхідною є інформаційна підтримка, яка передбачає створення централізованих інформаційних платформ, які надають актуальну інформацію про доступні послуги, житло, медичну допомогу та соціальні програми. Психологічна підтримка включає організацію психологічних консультацій та груп підтримки для внутрішньо переміщених осіб, щоб допомогти їм впоратися з травмою та адаптуватися до нових умов життя.

Соціальна робота з вимушеними внутрішніми мігрантами та їхніми сім'ями є не лише політичним, але й соціальним питанням, що вимагає комплексної соціально-освітньої роботи з використанням спеціальних ресурсів. Аналіз наукових поглядів на роль соціальних працівників та специфіку їхньої діяльності щодо вимушеного переселення дозволяє виділити найважливіші напрямки цієї роботи, як от задоволення базових потреб та забезпечення доступу до основних ресурсів (харчування, медична допомога освіта, ін), соціально-психологічна підтримка у подоланні стресу, тривоги та травматичних переживань, пов'язаних з вимушеним переселенням. Соціальний супровід є важливим інструментом, що допомагає людям пережити війну та відновити своє життя. Він може включати грошову допомогу, матеріальну допомогу (продукти харчування, одяг, житло), медичну допомогу, психологічну підтримку та інші види допомоги.

Соціальна підтримка в умовах війни є складним і багатогранним завданням, що потребує ефективної організації та координації зусиль державних установ, міжнародних організацій, волонтерських груп та благодійних

фондів. Згідно з законом України «Про соціальні послуги», виконавчі органи сільських рад об'єднаних територіальних громад відповідають за надання основних соціальних послуг, однією з яких є соціальний супровід. Соціальний супровід включає оцінку потреб отримувача послуг, визначення шляхів вирішення ключових проблем, навчання та розвиток навичок, спрямованих на подолання або мінімізацію складних життєвих обставин, а також регулярні зустрічі чи візити з отримувачем послуг. Соціальна підтримка орієнтована на подолання життєвих викликів, зменшення негативних наслідків та вирішення сімейних або особистих проблем. Соціальний супровід охоплює надання соціальних послуг та соціальної реабілітації відповідно до індивідуальних потреб, а також психологічний, соціальний та юридичний супровід, спрямований на надання професійної допомоги у вирішенні різноманітних питань [3].

Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», внутрішньо переміщені особи є громадянами України, особами без громадянства або іноземцями, які на законних підставах проживають в Україні та вимушено залишили свої домівки через збройний конфлікт, окупацію, загальне насильство, порушення прав людини, природні чи техногенні катастрофи без перетину міжнародно визнаних кордонів України [2]. За оцінками Міжнародної організації з міграції, фактична чисельність ВПО в Україні становить 3 548 000 осіб [5].

ВПО потребують різноманітної допомоги, включаючи житло, харчування, медичну допомогу, освіту та соціальні послуги. Соціальний супровід є ключовим елементом підтримки ВПО, сприяючи їх адаптації до нових умов життя, подоланню стресу та тривоги, а також відновленню соціальних зв'язків. Забезпечення ефективної співпраці між громадськими організаціями та владою у сфері соціального супроводу та підтримки ВПО є важливим завданням для України.

ВПО, для облаштування на новому місці, надається ряд пільг щодо будівництва, придбання житла, кредитування відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [2]. Також пільги надаються й роботодавцям, які працевлаштовують таких осіб. Розмір компенсації, яка виплачується роботодавцю за працевлаштування ВПО після 24 лютого 2022 року, становить 8 тисяч гривень. З початку 2024 року держава виплатила роботодавцям 224 млн грн у рамках компенсаційної програми за працевлаштування 11 300 ВПО [1].

Отже, вдосконалення організації соціально супроводу та підтримки ВПО в приймаючих громадах вимагає комплексного підходу, що охоплює інтеграцію індивідуальних програм, активну участь громади та взаємодію між різними інституціями. Розробка централізованих онлайн платформ, підтримка медичних та психологічних послуг, сприяння взаємодії громадськості та бізнесу є ключовими елементами успішного впровадження ініціатив, спрямованих на покращення якості життя ВПО та їхню успішну інтеграцію в нове середовище.

Список використаних джерел

1. Держава компенсувала підприємцям 224 млн грн за працевлаштування понад 11 тисяч ВПО у 2024 році. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=8b93a3fc-1927-4584-8be9-8956d1f99f6f&title>.
2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>.
3. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.

4. Chesakova M., Bortun K., Lohvynenko V., Molotai V., Tymoshyk N. Enhancing Social Protection Policy for Internally Displaced Persons in the Context of War. *Review of Economics and Finance*, 2023, № 21, P. 955–961.
5. IOM Ukraine. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/mom-v-ukrayini>.

УДК 314.37

Артем ДРОЗДОВСЬКИЙ

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Науковий керівник:

к.і.н., доцент **НАГІРНЯК М.Я.**

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ОДИНОКИМ БАТЬКАМ В УКРАЇНІ

Поширення однобатьківських сімей, в яких виховання та догляд за дитиною здійснює один із батьків, а не сімейна пара, є наслідком тривалого процесу трансформації інститутів шлюбу та сім'ї під впливом загального соціально-економічного розвитку та демографічної модернізації. Характерні для сучасного суспільства свобода вибору та емансипація безпосередньо впливають на шлюбно-сімейну поведінку населення, результатом чого є плюралізація форм батьківства. На противагу минулим історичним етапам, коли причиною самотнього батьківства часто був негативний вплив зовнішніх обставин (зокрема, смерть одного з батьків), формування сучасної однобатьківської сім'ї є найчастіше результатом розв'язання кризової ситуації: невдалий шлюб, криза у подружніх стосунках, неможливість знайти шлюбного партнера. Усе частіше самотнє батьківство є свідомим вибором. Саме тому однобатьківські сім'ї треба сприймати як закономірне явище в межах сучасного

демографічного розвитку, поширеність якого має перспективи щодо зростання.

Згідно зі статистичними даними в Україні з 7 млн 600 тисяч дітей три мільйони проживають у неповних сім'ях, переважно з мамою та бабусею. Це й наслідки війни, трудової міграції, є багато жінок, які самостійно народжують дитину, а є татусі, які виховують дітей самостійно [5]. Більше половини – 55% неповних сімей з дітьми до 6 років – проживають за межею бідності. Якщо дитина старша (від 6 до 16 років) – 48% [1].

На жаль, статистика враховує лише такі категорії неповних сімей, в яких хтось один з подружжя проживає з дитиною (дітьми) окремо від інших родичів чи з одним із своїх батьків або батьків колишньої дружини (чоловіка), і виключає ті випадки, коли, наприклад, з дитиною проживають і бабуся, і дідусь. Не фіксується також той факт, що багато батьків, які юридично перебувають у шлюбі, фактично проживають окремо, тобто сім'я, по суті, розділена. З іншого боку, при статистичному обліку до неповних сімей відносяться і ті випадки, коли одинока мати проживає разом з батьком дитини (або навпаки) чи з іншим чоловіком (жінкою).

З метою соціальної підтримки одиноких батьків в Україні працюють служби та центри, які надають соціальні послуги, психологічні, юридичні, соціально-медичні, інформаційні та інші консультації на безоплатній основі, реалізують програми для різних категорій сімей, дітей, жінок, чоловіків. Зокрема, в Україні такі послуги надають Служба у справах дітей, обласні та міські центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, обласні та міські центри сім'ї «Родинний дім» та ін. [4].

На регіональному рівні для поліпшення життя одиноких батьків та надання їм допомоги працюють Центри з управління соціального захисту міської ради. Там надається юридична, матеріальна, психологічна види допомог. Також

організація здійснює контроль над виконанням батьківських обов'язків та умов життя.

Матеріальна допомога самотнім батькам з дітьми є інструментом, що зменшує ризики бідності цієї категорії населення. Сучасні дослідження визнають ефективність матеріальної підтримки у боротьбі з бідністю батьків із дітьми, особливо коли існують спеціалізовані інструменти, орієнтовані на самотніх батьків (грошові виплати, компенсація витрат на житло чи використання соціальних послуг з догляду за дитиною, а також забезпечення виплати аліментів). Матеріальна допомога самотнім батькам існує, як правило, у вигляді щомісячних платежів, не значних за обсягом, проте диференційованих за черговістю дитини та досить часто пролонгованих на великий інтервал часу – до досягнення дитиною віку 18–22 років.

Наприклад, право на призначення допомоги мають:

– самотні матері (які не перебувають у шлюбі), самотні усиновлювачі, якщо у свідоцтві про народження дитини відсутній запис про батька (матір) або запис про батька (матір) проведено за вказівкою матері (батька, усиновителя) дитини;

– мати (батько) дітей у разі смерті одного з батьків, яка (який) не отримує на них пенсію в разі втрати годувальника, соціальну пенсію або державну соціальну допомогу дитині померлого годувальника, передбачену Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» [2].

Допомога надається в розмірі, що дорівнює різниці між 100 відсотками прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців. Середньомісячний сукупний дохід сім'ї – нарахований в середньому за місяць дохід усіх членів сім'ї, отриманий ними протягом шести місяців.

Також міські центри соціальної допомоги сім'ям забезпечують інформаційною підтримкою. Це включає в себе консультації щодо отримання виплат та пільг, інформація щодо проведення заходів для дітей та батьків, інформація про отримання лікарняної допомоги (якщо в ній є потреба) та інше. Також центри надають соціально-психологічну допомогу, педагогічну, побутову і т. д.

Сучасний стан розвитку соціальної роботи з самотніми батьками враховує ряд факторів та особливостей серед яких індивідуальні особливості клієнта.

Соціальний працівник у співпраці із самотніми батьками допомагає їм усвідомити проблеми, які вони не контролюють, змінити свої установки по відношенню до оточуючих і у відповідності з ними коригувати свою поведінку. Також на сучасному етапі соціальної роботи з самотніми батьками в Україні соціальні працівники долучаються до вирішення проблем клієнта, таких як фінансова допомога, психологічна та соціальне самопочуття своїх клієнтів.

Також останнім часом в Україні є поширеною проблема булінгу не тільки серед дітей, а й серед дорослих. Булінг трапляється в різних категоріях населення, не виняток й така категорія як самотні батьки та їх діти. Бувають різні ситуації, за яких батьки можуть залишитися самотніми. Часто предметом для висміювання та приниження є те що один з батьків вживає алкоголь та в стані алкогольного сп'яніння робить речі, які привертають увагу оточуючих і є люди, які бачать в цьому привід для сміху та приниження інших. Соціальна робота також долучається до вирішення цієї проблеми і проводить консультації у школах, підприємствах і т. д. [3].

Основними шляхами оптимізації соціальної роботи з самотніми батьками є доступність та відкритість. Що в свою чергу проявляється через наявність приміщень, що відповідають вимогам. Наявність стендів з інформацією для

одиноких батьків про порядок надання, умови та зміст соціальних послуг. Наявність копій довідника, буклетів та інших інформаційних роздаткових матеріалів, у тому числі на електронних носіях щодо надання допомоги одиноким батькам [3]

Недостатній обсяг бюджетного фінансування призводить до обмеження прав самотніх батьків на пільги і зниження рівня їх соціального забезпечення. Разом з тим збільшення кількості соціальних програм на сьогодні створює ситуацію, в якій фінансових ресурсів в рамках бюджетів не вистачає, а кількість інвестиційних проектів соціальної спрямованості, які вкрай потрібно реалізувати, постійно зростає. Постійне збільшення таких проектів деструктивно впливає на соціально-економічну ситуацію адміністративно-територіальних одиниць.

У сучасному світі необхідно впроваджувати новітні технології щодо вирішення соціальних проблем, от і така категорія людей, як самотні батьки потребують інноваційних підходів у вирішенні проблем, з якими вони стикаються щоденно. На рівні державному, обласному та місцевому рівнях необхідно надавати професійну допомогу, яка відповідає сучасному ритму життя.

Список використаних джерел

1. Диференціація життєвого рівня населення. Державна служба статистики України. URL : www.ukrstat.gov.ua.
2. Крімер Б.О. Політика сприяння одиноким батькам: сучасний стан та перспективи розвитку. *Демографія та соціальна економіка*. 2019, № 2 (36). С. 39–51.
3. Лактіонова Г.М. Соціальний супровід клієнток соціальних центрів матері та дитини за місцем проживання. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2013. № 1. С. 24–30.

4. Технології соціально-педагогічної роботи : навч. посіб. / за заг. ред. А. Й. Капської. Київ : УДЦССМ, 2000. 372 с.
5. Укрінформ. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2543718-v-ukraini-3-miljoni-ditej-zivut-u-nerovnih-simah-levcenko.html>.

УДК 342.9

Василь КОБЛЯНСЬКИЙ

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Науковий керівник:

к.і.н., доцент **ЛОЗИНСЬКИЙ А.Ф.**

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Сучасна політика нашої держави спрямована на всебічний соціальний захист осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, визначено систему заходів, орієнтованих на поліпшення їхньої життєдіяльності, відновлення соціального статусу, досягнення матеріальної незалежності та всебічної інтеграції в суспільство, програми щодо соціального захисту осіб з інвалідністю віднесено до пріоритетних державних програм. Але є прогалини у державній політиці, які необхідно вирішити [2, с. 216].

Одним з ключових недоліків реалізації державної політики є відсутність окремого механізму та певних відповідних, щодо ефективного попередження інвалідності, через що останнім часом спостерігається тенденція збільшення кількості осіб з інвалідністю. Сучасне вітчизняне законодавство про реабілітацію повинне перш за все відноситися не тільки до осіб з інвалідністю, але і тих осіб, котрим загрожує інвалідність. Як визначенно у ст. 5 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» державна політика України в сфері

реабілітації осіб з інвалідністю: забезпечує та створює координованість системи загальної реабілітації, що реалізується внаслідок безперервності, характеризується комплексністю відновлювальних заходів і методик та своєчасністю, а також для неї характерний відкритий доступ технічних та інших засобів реабілітації і виробів медичного призначення, реабілітаційних послуг, відповідність їх змісту, рівня та обсягу фізичним, розумовим, можливостями психічного розвитку і стану здоров'я особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю; визначає основні економічні, правові, соціальні умови надання особам та дітям з інвалідністю реабілітаційних послуг з урахуванням їх функціональних можливостей, основної потреби у виробі медичного призначення, технічних та інших засобах реабілітації; покладає гарантію на технічне та матеріальне, фінансове, кадрове і наукове забезпечення системи реабілітації; визначає умови для відновлення або здобуття трудових навичок, отримання освіти, професійної перепідготовки і працевлаштування з урахуванням функціональних можливостей осіб з інвалідністю, сприяння виробничій діяльності підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю; забезпечує реабілітаційним установам незалежно від їх відомчого підпорядкування, типу і форми власності рівні умови для здійснення реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю; формулює вимоги до об'єктів соціальної інфраструктури та інформації для створення безперешкодного доступу до них осіб з інвалідністю шляхом усунення природних, комунікаційних і архітектурних перешкод; допомагає та сприяє в участі громадських організацій, у тому числі громадських організацій осіб з інвалідністю, у формуванні і реалізації державної політики в цій сфері. Ефективна та дієва реалізація державної політики в сфері реабілітації осіб з інвалідністю покладається на органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які в співпраці та партнерстві з громадськими організаціями осіб з інвалідністю забезпечують розробку і виконання програм для

запобігання виникненню інвалідності, компенсації вад і розладів функцій організму особи, створення умов для їх усунення шляхом медичної, психолого-педагогічної, психологічної, фізичної, професійної, трудової, фізкультурно-спортивної, соціальної реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю. Органи управління в сфері реабілітації осіб з інвалідністю мають відповідні повноваження спрямовані на втілення в життя заходів держави в цій сфері [4].

У нормативно-правовій та науковій літературі поняття «соціальний захист» почало вживатися нещодавно. Воно замінило термін «соціальне забезпечення», який характеризував специфічну організаційно-правову форму соціального захисту в радянській економіці, що здійснювався безпосередньо державою. Взагалі термін «соціальне забезпечення» використовувався для визначення системи відносин у галузі соціального захисту, пов'язаних з наданням окремих видів забезпечення за рахунок коштів державного бюджету [6, с. 165].

У широкому розумінні соціальний захист належить до функцій держави і є системою організаційно-правових та соціально-економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах та певних ризикових ситуаціях, що передбачає створення ефективного механізму соціального захисту [6, с. 167]. Також інститут соціального захисту передбачає перерозподіл суспільного багатства на користь людей, які тимчасово чи постійно потребують особливої уваги з боку суспільства, а саме: від багатих до бідних, від здорових до хворих, від молодих до літніх, що фактично реалізує принцип солідарності поколінь [3].

У вузькому розумінні соціальний захист розглядають як систему спеціальних заходів щодо захисту населення з огляду на особливості його професійного та соціального статусу. Так, до системи соціального захисту людини відносять заходи з охорони і відновлення фізичного й духовного здоров'я людини, з ліквідації алкоголізму, наркоманії та інших негативних явищ;

одну з основних складових системи людського розвитку, яка включає дії із забезпечення сталого і гідного рівня життя людини, що приводить до її мотивованої продуктивності й ефективного відтворення людського капіталу [8, с. 73–79; 7].

Аналіз наведених підходів до визначення соціального захисту дає підстави зробити висновок, що соціальний захист розглядається як функція держави, як загальновизначенна система суспільно-економічних заходів, які спрямовані на матеріальне забезпечення громадян у ситуаціях, пов'язаних із соціальними ризиками (нещасний випадок, старість, втрата годувальника, інвалідність, хвороба, каліцтво тощо).

Стосовно осіб з інвалідністю державна політика України за роки незалежності зазнала кардинальних змін. Якщо за часів Радянського Союзу основні зусилля держави спрямовувалися на соціальне забезпечення лише цієї категорії громадян, то в наш час як в основу державної політики щодо соціального захисту осіб з інвалідністю закладено не соціальне забезпечення, як не активна функція соціального захисту, а гарантування здійснення захисту осіб з інвалідністю шляхом створення для них у суспільстві відповідних умов та рівних можливостей для реалізації життєвих потреб, здібностей і творчого потенціалу.

Серйозним та конструктивним змінам у забезпеченні правових та конституційних прав та гарантій у сфері соціального захисту та реабілітації осіб з інвалідністю посприяв Закон України «Про реабілітацію інвалідів», де всю існуючу законодавчу базу приведено у відповідність до існуючих вимог [4].

Сьогодні в Україні реалізується низка програм соціального захисту осіб з інвалідністю, які віднесено до пріоритетних державних програм, а видатки на їх виконання належать до захищених статей Державного бюджету України. Серед них такі, як матеріальне забезпечення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, санаторно-курортне оздоровлення, забезпечення протезно-ортопедичними виробами та

спеціальним автотранспортом, соціальна, трудова та професійна реабілітація осіб з інвалідністю та ін. Нажаль заходи які повинні здійснюватися для осіб з інвалідністю мають здебільшого тільки декларативний характер. Так, соціальний захист дітей з боку держави забезпечує дітей в основному в потребах у вигляді матеріального забезпечення (пенсії або допомоги), надання дошкільного виховання та освіти, санаторно-курортне лікування, забезпечення технічними засобами реабілітації та ін., проте й вони надаються не в повному обсязі. Це зумовлено тим, що, незважаючи на законодавче закріплення інституту соціального захисту осіб з інвалідністю, фінансування низки соціальних програм встановлено виходячи, скоріш за все, не з потреб осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, а з фінансових та економічних можливостей держави.

З метою покращення якості життя осіб з інвалідністю в Європі, Рада Європи у 2006 році розробила План Дій на період до 2025 року. План мав розширити права, гарантувати повну участь людей з обмеженими можливостями в житті суспільства і містить 15 напрямів діяльності, що охоплюють усі сфери. Так, у напрямі діяльності – 11 «Соціальний захист» наводиться визначення соціального захисту, який «охоплює систему соціального забезпечення», соціальної допомоги або соціальної підтримки, а також соціальні служби, які в своїй системі є життєво важливою підтримкою для людей, що залежать від них, оскільки завдяки їм забезпечується якість життя тих, хто користується такою підтримкою. Одним з основних завдань держави – це забезпечення рівного доступу до соціального захисту для осіб з інвалідністю та підтримувати політику, котра сприятиме переходу, від залежності щодо виплат особам з інвалідністю до самостійної зайнятості та автономії від державного забезпечення [1, с. 51–52].

Враховуючи викладене можна констатувати, що соціальний захист осіб з інвалідністю, в політиці держави, займає одне з провідних місць, і спрямований на дотримання

рівних соціальних умов, гарантій та нормативів за допомогою використання принципів адресності, системності й послідовності з метою їх інтеграції в існуючу систему суспільних відносин щодо осіб з інвалідністю.

Нині у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в Україні існує багато невирішених проблем, які умовно можна розподілити на ряд складових, пов'язаних із забезпеченням:

— пенсійних і соціальних виплат у розмірах, які б гарантували та забезпечували особам з інвалідністю гідний рівень життя;

— можливості безперешкодного отримання замовлених реабілітаційних послуг за місцем проживання особи з інвалідністю та/або дитини з інвалідністю;

— можливості отримання бездискримінаційної трудової діяльності під час працевлаштування та подальшої роботи;

— реформація стаціонарних установ для потреб осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю; створення допоміжних служб, що дають змогу особам з інвалідністю жити в умовах без відриву від соціуму;

— створення доступного середовища для вільного пересування осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю і безперешкодної комунікації.

Це потребує переорієнтації державної політики щодо дітей з інвалідністю та осіб з інвалідністю у напрямі гарантування їм рівних прав і можливостей з іншими категоріями громадян та захисту від дискримінації, запровадження дієвого механізму реалізації усієї повноти їх конституційних прав. У зв'язку з цим Кабінет Міністрів України у березні 2011 року затвердив Концепцію Загальнодержавної програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю та розвитку системи реабілітації осіб з інвалідністю на період до 2020 року» (у 2019 р. продовжено до 2025 року) [5, с. 17].

Отже, відповідно до зазначеної Концепції уряд доручив Міністерству соціальної політики України та іншим центральними і місцевими органами виконавчої влади підготувати Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю та розвитку системи реабілітації осіб з інвалідністю», де будуть визначені стратегічні цілі, пріоритетні напрями, першочергові завдання та дієві механізми державної політики, спрямованої на створення умов для соціального захисту та всебічного розвитку осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в Україні.

Список використаних джерел

1. Галицький О.М, Гришова Р.В. Світовий досвід реалізації державної політики підтримки осіб з інвалідністю та його імплементація в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 6. 180 с.
2. Матрос О.О. Система соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні на сучасному етапі. *Педагогічні науки: Зб. наук. праць Херсонського держ. ун-ту*. 2017. Вип. 82 (2). С. 214–217.
3. Нікітчина О.В. Особливості формування інституту соціального захисту населення України. URL: www.nbuv.gov.ua/e-journals/eui/2010_2/10novpgo.pdf.
4. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 6.10.2005 р. № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>.
5. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Національний план з реалізації Конвенції про права інвалідів та розвитку системи реабілітації інвалідів»: Розпорядження Кабінету Міністрів України. Офіційний вісник України. 2011. № 24. 31 с.
6. Скуратівський В. Соціальна політика : навч. посіб. Київ: Вид-во УАДУ. 2003. 265 с.

7. Стойка А. Розвиток системи соціального захисту як основи стратегічного планування в соціальній сфері. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2010_1/10savps.pdf.
8. Хомра О.У. Соціальна безпека: виклики, загрози, критерії. *Стратегічна панорама*. 2004. № 1. 179 с.

УДК 364.4

Вікторія ЗІМИЧ

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Науковий керівник:

д.пед.н., доцент **ЦЮПРИК А.Я.**

СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Соціальний супровід є однією з найважливіших форм соціальної допомоги, що надається дітям-сиротам та дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах (СЖО). Ця форма підтримки забезпечує дітям не лише задоволення базових фізичних потреб, але й надає можливість отримати емоційну, психологічну, соціальну та освітню допомогу. У сучасних умовах в Україні, коли на кінець 2021 року нараховувалося понад 69 тисяч дітей-сиріт, більшість з яких виховувалися у сімейних формах, питання якісного соціального супроводу стає особливо актуальним.

Однією з головних складових соціального супроводу є задоволення базових фізичних потреб дітей-сиріт. Це включає надання безпечного житла, належного харчування, медичної допомоги, а також забезпечення необхідним одягом та іншим важливим для виживання ресурсом. Багато дітей, позбавлених батьківського піклування, не мають можливості

отримувати ці ресурси самостійно. Соціальні служби повинні забезпечувати їм доступ до відповідних програм та послуг, щоб уникнути маргіналізації та зuboжіння. У цьому контексті держава та суспільство повинні взаємодіяти, щоб забезпечити необхідну допомогу дітям, які не можуть самостійно задовольнити свої базові потреби [2].

Соціальні працівники повинні допомагати дітям, які залишилися без батьківського піклування, знайти притулок, організувати доступ до медичних послуг та контролювати умови проживання. Забезпечення базових фізичних потреб є основою для подальшого розвитку дитини, оскільки без цього неможливо говорити про успішну соціалізацію та інтеграцію дітей у суспільство.

Соціальний супровід також включає психологічну підтримку, яка допомагає дітям впоратися з емоційними травмами, пов'язаними з втратою батьків, насильством або іншими життєвими труднощами. Психологічна допомога є критично важливою для дітей-сиріт, оскільки багато з них стикаються з серйозними психоемоційними проблемами, такими як депресія, почуття втрати, відчуженість та страхи. Соціальні працівники та психологи працюють з цими дітьми, допомагаючи їм адаптуватися до нових умов життя та розвивати емоційну стійкість.

Психологічний супровід включає консультації з психологами, участь у психотерапевтичних сесіях та групових тренінгах, що допомагають дітям виражати свої емоції та навчитися справлятися з психологічними викликами. Особлива увага приділяється дітям, які зазнали насильства або були свідками тяжких життєвих подій. Психологічна підтримка дозволяє дітям не лише подолати внутрішні конфлікти, але й допомагає їм поступово інтегруватися в нове соціальне середовище [1].

Соціальна інтеграція є невід'ємною частиною процесу соціального супроводу. Соціальні працівники допомагають дітям-сиротам розвивати соціальні навички, інтегруватися в

освітні інститути та готуватися до самостійного життя. Багато дітей, що перебувають у складних життєвих обставинах, стикаються з труднощами у побудові соціальних зв'язків, що ускладнює їхню адаптацію у суспільстві. Соціальний супровід включає допомогу у налагодженні стосунків з однолітками, участь у громадських заходах та освітніх програмах, що сприяє розвитку навичок співпраці та самостійного вирішення проблем.

Важливим аспектом соціального супроводу є підготовка дітей-сиріт до самостійного життя після завершення навчання або виходу з інтернатних установ. Соціальні працівники забезпечують підтримку під час адаптації дітей до дорослого життя, допомагаючи їм знайти роботу, житло та побудувати стабільні стосунки у соціумі. Це важливий етап у житті дітей, який вимагає постійної підтримки та нагляду [1].

Індивідуальний підхід до кожної дитини є основним принципом соціального супроводу. Кожна дитина має унікальні потреби та особливості, тому соціальні працівники повинні розробляти індивідуальні плани супроводу, враховуючи психоемоційний стан, здоров'я, освітній рівень та інші фактори. Це дозволяє забезпечити найбільш ефективну підтримку, спрямовану на вирішення конкретних проблем дитини [3].

Наприклад, діти з психічними розладами потребують особливої уваги та підтримки у формуванні навичок самообслуговування, соціалізації та інтеграції у суспільство. Індивідуальний підхід дозволяє соціальним працівникам постійно адаптувати програму допомоги до змін у стані дитини та її потребах.

Особливо важливим є кризовий соціальний супровід, який надається дітям у випадках раптової втрати батьків або інших трагічних подій. У таких ситуаціях соціальні працівники забезпечують негайну допомогу: надають тимчасове житло, медичну та психологічну підтримку, а

також організують юридичний супровід. Кризовий супровід має на меті стабілізацію стану дитини та забезпечення їй необхідної підтримки для подолання кризової ситуації.

Соціальний супровід є життєво важливим інструментом для підтримки дітей-сиріт та дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Він забезпечує всебічну допомогу, сприяє їхній соціалізації, інтеграції у суспільство та підготовці до самостійного життя. Ефективність соціального супроводу залежить від індивідуального підходу до кожної дитини, професійної підготовки соціальних працівників та наявності державної підтримки. Особлива увага повинна приділятися кризовому супроводу, який забезпечує оперативну допомогу дітям у найскладніших ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Іванова Л.В. Соціальний супровід прийомних сімей у сучасних умовах. *Психологічний журнал*. 2023. URL: psych.vernadskyjournals.in.ua.
2. Комарова Н.М., Пеша І.В. Соціальний супровід як форма соціальної допомоги сім'ям, які взяли на виховання дитину-сироту. *Український соціум*, 2006, 2(13). С. 49–58. URL: <https://ukr-socium.org.ua/uk/archive/no-2-13-2006/>.
3. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

1. **Андрущишин Анастасія Ігорівна**, студентка групи СР-31с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
2. **Бакутін Євген Іванович**, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Національної академії внутрішніх справ.
3. **Білецький Остап Петрович**, викладач кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
4. **Борсук Мар'ян Ярославович**, студент групи СР-61м факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
5. **Васянович Григорій Петрович**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
6. **Гачак-Величко Лілія Андріївна**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри поведінкових наук та військового лідерства Національної академії сухопутних військ імені Петра Сагайдачного..
7. **Гдуля Ольга Ігорівна**, студентка групи СР-31с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
8. **Гонтар Зоряна Григорівна**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

9. **Дроздовський Артем Олександрович**, студент групи СР-61м факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
10. **Думанська Олеся Степанівна**, студентка групи СР-42с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
11. **Зімич Вікторія Миколаївна**, студентка групи СР-31с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
12. **Іванів Анна Андріївна**, студентка групи СР-61м факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
13. **Іваццишин Остап Мар'янович**, курсант групи ПБ-32к факультету пожежної та техногенної безпеки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
14. **Каблаш Сергій Сергійович**, магістр групи СРСО-21 Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка».
15. **Коблянський Василь Михайлович**, студент групи СР-61м факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
16. **Ковба Дарія Дмитрівна**, студентка групи СР-31с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
17. **Козак Марта Ярославівна**, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології та соціальної роботи, Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка».

18. **Костишин Емілія Іванівна**, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
19. **Лис Володимир Володимирович**, аспірант кафедри соціології та соціальної роботи Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка».
20. **Логвиненко Вікторія Михайлівна**, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
21. **Лозинський Андрій Федорович**, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
22. **Луцишин Ольга Ігорівна**, студентка групи СР-41с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
23. **Нагірняк Михайло Ярославович**, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
24. **Олексин Ксенія Андріївна**, студентка групи СР-31с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
25. **Пирожик Ангеліна Андріївна**, курсантка групи 341-КР інституту морально-психологічного забезпечення Національної академії сухопутних військ імені Петра Сагайдачного.

26. **Сушінець Віта Вікторівна**, студентка групи СР-41с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
27. **Титарчук Анастасія Русланівна**, курсантка групи 406 н/г навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ.
28. **Фітьо Анжела Богданівна**, студентка групи СР-41с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
29. **Хамуляк Тарас Андрійович**, студент групи СР-61м факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
30. **Цюприк Андрій Ярославович**, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
31. **Шевців Юлія Олегівна**, викладач кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
32. **Шмега Максим Петрович**, студент групи СР-41с факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
33. **Шпраха Діана Сергіївна**, студентка групи СР-61м факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	3
<i>Білецький О.</i> Волонтерство та соціальна робота в умовах військового конфлікту: підходи до адаптації та інтеграції вразливих груп населення	5
<i>Шевців Ю.</i> Впровадження електронного кейс-менеджменту як сучасного інструменту надання соціальних послуг.....	9
<i>Шмега М.</i> Інструменти реабілітації ветеранів російсько-української війни: досвід, виклики та перспективи	13
<i>Титарчук А.</i> Соціальна робота у воєнний та післявоєнний період (сучасні реалії).....	17
<i>Ковба Д.</i> Індивідуальне консультування ветеранів війни як ефективний метод соціальної роботи	22
<i>Лис В.</i> Забезпечення найкращих інтересів дитини в умовах воєнного часу	26
<i>Думанська О.</i> Роль соціальної роботи у підтримці внутрішньо переміщених осіб у процесі їх реінтеграції	30
<i>Івацшишин О.</i> Проблеми надання соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам в умовах воєнного стану ...	33
<i>Сушінець В.</i> Проблеми та перспективи соціального захисту військовослужбовців та ветеранів у контексті сучасних викликів національної безпеки України	38
<i>Костишин Е., Хамуляк Т.</i> Новації щодо здійснення соціального супроводу військовослужбовців, ветеранів війни в Україні	42
<i>Пирожик А.</i> Особливості соціально-психологічного супроводу дітей учасників бойових дій.....	49
<i>Іванів А.</i> Міграційні процеси в сучасній Україні: тенденції та соціальні дослідження.....	55

<i>Каблаш С.</i> Основні принципи управління соціальними службами	59
<i>Фітьо А.</i> Інтеграція ветеранів війни у місцеві громади: соціальні, економічні та психологічні виклики	65
<i>Шпраха Д.</i> Актуальність аутсорсингу соціальних послуг у територіальній громаді	68
<i>Борсук М.</i> Інноваційні підходи до професійної підготовки соціальних працівників	73
<i>Олексин К.</i> Сучасні підходи до підготовки фахівців соціальної сфери: виклики, тенденції та шляхи розвитку.....	76
<i>Андрущишин А.</i> Роль соціальної педагогіки у формуванні професійної компетентності соціальних працівників.....	80
<i>Гдуля О.</i> Соціальний менеджмент і соціальна робота: взаємозв'язок та вплив на розвиток суспільства.....	84
<i>Фітьо А.</i> Соціальний менеджмент у кризових умовах: ефективні стратегії та виклики воєнного часу.....	89
<i>Луцишин О.</i> Соціальний супровід та підтримка внутрішньо переміщених осіб	92
<i>Дроздовський А.</i> Особливості надання соціальних послуг самотнім батькам в Україні.....	96
<i>Коблянський В.</i> Державна політика у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю.....	101
<i>Зіміч В.</i> Соціальний супровід як форма соціальної допомоги для дітей-сиріт та дітей в складних життєвих обставинах.....	108
<i>Відомості про авторів</i>	112

Наукове видання

**Соціальна робота:
становлення, перспективи, розвиток**

Матеріали
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, курсантів та молодих вчених

15 листопада 2024 року

*Головний редактор:
канд. іст. наук, доцент*

Михайло НАГІРНЯК

ЛДУ БЖД
79007, Україна, м. Львів, вул. Клепарівська, 35
тел./факс: (8-032) 233-32-40, 233-24-79
e-mail: mail@ubgd.lviv.ua, ndr@ubgd.i.ua